

FOTO: Andris Bērziņš

Ažiotāža ap IZM virzīto izglītības reformu ir pārspīlēta. Mēģinājumi notiekošo uzdot par labo un jauno spēku cīņu ir kaitīgi reformas sekmīgai īstenošanai.

Lasiet 3.–4. lpp. ►

Publicitātes foto

Programmas „Erasmus+” projekti Daugavpils tehnikuma audzēkņiem un mācībspēkam paver jaunas iespējas atklāt savu varēšanu.

Lasiet 10. lpp. ►

Konkursā „Mūsu mazais pārgājiens 2018” skolēni izzināja, kā koks pārtop enerģijā

FOTO: Vitālijs Stipnieks

ZM organizētā skolu konkursa „Mūsu mazais pārgājiens 2018” uzvarētāji kopā ar konkursa organizatoriem 25. maijā tikās Tērvetes dabas parka jaunākajā daļā – Kurbada zemē, kur notika Baltijā lielākais meža nozares pasākums – Latvijas meža dienas.

IK DAIGA KĻANSKA

25. un 26. maijā AS „Latvijas valsts meži” Tērvetes dabas parka jaunākajā daļā – Kurbada zemē – notika Baltijā lielākais meža nozares pasākums – Latvijas meža dienas, kurās piedalījās ap 100 dažādu ar mežsaimniecību, kokapstrādi un vidi saistītu uzņēmumu un organizāciju. Apmeklētājiem bija iespēja piedalīties vairāk nekā 80 meža izziņas darbnīcās, darboties daudzveidīgās izglīto-

jošās aktivitātēs kopā ar rūķiem, Cūkmenu un nozares profesionāļiem. Abās dienās pasākumu apmeklēja vairāk nekā 12 000 bērnu, jauniešu un pieaugušo. Skolēniem tā bija izcila iespēja uzzināt par izglītības un karjeras iespējām dažādās Latvijas izglītības iestādēs, uzņēmumos, zinātniskajās institūcijās.

25. maijā pasākuma tēma bija „No skolas uz mežu”. Latvijas meža dienas atklāja BJC „Rīgas skolēnu pils” pūtēju orķestra (diriģents Jānis Grahoļskis) jaunie

mūziķi, pēc tam notika Zemkopības ministrijas (ZM) organizētā skolu konkursa „Mūsu mazais pārgājiens 2018” uzvarētāju apbalvošanas ceremonija. 12. konkursā „Mūsu mazais pārgājiens” piedalījās Latvijas vispārīgizglītojošo un profesionālo skolu skolēni, kā arī interešu izglītības pulciņu dalībnieki, kuri pētīja koka pārtapšanu enerģijā. Konkursa šāgada moto – „Mežs un enerģija”.

Šogad konkursam tika iesūtīti 46 darbi: 1.–4. klašu grupā – 19, 5.–9. klašu grupā – 10, interešu

izglītības pulciņu un mazpulku grupā – 12, savukārt 10.–12. klašu un profesionālās izglītības iestāžu grupā – 5 darbi.

Konkursa „Mūsu mazais pārgājiens 2018” žūrijas priekšsēdētājs publicists **Ēriks Hānbergs** uzrunā uzteica Valdemārpils vidusskolas 2. klases skolēnu pausto „Mēs devāmies apciemot kokus”. „Tas skan tik sirsnīgi un pauž konkursa būtību un būtību. Jo interesantāk savos darbos atainojat to, ko esat redzējuši un dzirdējuši, jo vairāk tas atbilst apciemošanas

priekam. Tā jūs kļūstat gudrāki par mežu un esat kopā ar mežu – neatkarīgi no tā, vai tas izpaužas vienā kokā, vienā galdā vai krēslā,” sacīja Ē. Hānbergs.

ZM valsts sekretāre **Dace Luca** bērniem un jauniešiem atgādināja, ka nekad nav par agri sākt iepazīt un iemīlēt mežu. Viņa pateicās skolotājiem, kuri iedvesmojuši skolēnus un palīdzējuši viņiem izzināt ceļu, kā koks pārtop enerģijā.

Turpinājums 8. lpp. ►

REDAKCIJAS SLEJA

Daiga Kļanska,
laikraksta
„Izglītība un Kultūra”
galvenā redaktore

FOTO: no personiskā arhīva

Nedēļas nogalē skolās eksāmenu spriedzi nomainīs bērza meiju smarža, direktori un audzinātāji teiks ceļavārdus, absolventu rokās vītīs ziedi un vecāki notrauks kādu prieka asaru par saviem izaugušajiem bērniem, kuriem būs jāuzsāk patstāvīgas dzīves ceļš.

Kopš pagājušās nedēļas sabiedrību savīlinošas diskusijas par izglītību. Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas deputāti divas dienas skatīja 120 priekšlikumus, kas iesniegti grozījumiem Vispārējās izglītības likumā. Lemšana par 47 priekšlikumiem grozījumiem Izglītības likumā patlaban ir atlikta uz noteiktu laiku, lai gan abi likumi ir savstarpēji saistīti. Kādēļ tādas kaislības mācību gada izskaņā? Valsts izglītības satura centrs (VISC) īsteno Eiropas Sociālā fonda projektu „Kompetenču pieeja mācību saturā” jeb „Skola 2030”, kā rezultātā jātop jaunam izglītības standartam, mācību programmām, mācību materiāliem. Lai valdībā varētu virzīt jaunas pirmsskolas izglītības vadlīnijas, valsts pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības standartu, ir nepieciešami grozījumi abos iepriekšminētajos likumos. Jauno saturu pirmsskolas izglītībā bija plānots ieviest jau šā gada 1. septembrī. Pirmsskolas izglītības vadlīniju projekts ir vienīgais, kas ir nonācis valsts sekretāru sanāsmē saskaņošanai. VISC vadītājs Guntars Catlaks ir atzinis, ka par vadlīnijām ir saņemts daudz priekšlikumu un iebildumu, tādēļ patlaban tās tiek pilnveidotas. Projekta „Skola 2030” mājaslapā (<https://www.skola2030.lv/apsriesana>) ir rakstīts, ka valsts pamatzglītības un vispārējās vidējās izglītības standartus apstiprināšanai valdībā iesniegs pavasarī. Jāpiņem lēmums, bet abu šo dokumentu projektu nav valdībā un tos nevar apskatīt Saeimas deputāti, kuriem ir jāpieņem lēmums. Projekta mājaslapā ikviens var iepazīties ar sasniegtajiem rezultātiem visos izglītības posmos, visās plānotajās mācību jomās, taču tie sniedz mazu priekšstatu par to, ko skolēniem mācīs. To, ka standarta satura vēl nav, bet jau tiek gatavoti mācību materiāli, 6. jūnija konferencē vecākiem apliecināja arī par jaunā satura ieviešanu atbildīgā Zane Oliņa.

Ko nolēma deputāti? Viņi neatbalstīja ieceri sākt bērnu skološanu 1. klasē ar sešu gadu vecumu, jo pašvaldības ir sarēķinājušas, ka šīs ieceres īstenošana tām izmaksātu vismaz 10 miljonus eiro, kas tām būtu jāatrod savā budžetā. Arī jaunā satura ieviešanas plāns tika atlikts par vienu gadu, un tas nozīmē, ka pirmsskolās jauno pieeju sāks īstenot vien 2019. gada 1. septembrī, bet 1., 4., 7. un 10. klasē – 2020. gada 1. septembrī, 2., 5., 8. un 11. klasē – 2021. gada 1. septembrī, 3., 6., 9. un 12. klasē – 2022. gada 1. septembrī. Atbalstu ne-guva arī iecere vidusskolas posmā atteikties no četru virzienu izglītības programmām, kas Izglītības un zinātnes ministrijas ieskatā izslēdz iespēju skolēniem divās pēdējās vidusskolas klasēs padziļināti mācīties pašu izvēlētos mācību priekšmetus. Tie ir būtiskākie jautājumi, par kuriem 7. jūnijā deputātiem ir jābalso 2. lasījumā. Likumprojekta 3. lasījumu, kuru papildinās ar jauniem un precizētiem priekšlikumiem, plānots skatīt 21. jūnijā.

Lai skaisti un savīlinoši svētki un pārliecība, ka saviem skolēniem esat devuši labāko, ko varējāt, lai viņi dzīvē būtu veiksmīgi un laimīgi, jo citas sūtības skolotāja darbam nav!

Eiropas fizikas olimpiādē izcīna sudraba medaļu

Publicitātes foto

◀ No 28. maija līdz 1. jūnijam Maskavas Fizikas un tehnoloģiju institūtā noritēja Eiropas fizikas olimpiāde, kurā piedalījās arī pieci jaunieši no Latvijas. Visveiksmīgāk startēja Āgenskalna Valsts ģimnāzijas skolnieks Jānis Hūns, kurš 115 skolēnu (no 23 valstīm) konkurencē ieguva 15. vietu, saņemot sudraba medaļu.

Olimpiādē startēja arī Oliveris Prānis, Ričards Kristers Knipsis, Andrejs Sizovs (Rīgas Valsts 1. ģimnāzija) un Eduards Spāģis (Liepājas Valsts 1. ģimnāzija). Latvijas delegācijas dalībniekus atbalstīja Latvijas Universitātes (LU) Fizikas nodaļas zinātnieki un mācītājs: profesors Andrejs Čēbers un pētnieks Kristaps Bergfelds. Novērotāja lomu olimpiādē pildīja LU Studiju departamenta projektu koordinatore Mairita Krūka-Zalcmane. Olimpiādes organizatoru pusē Latvijas fiziķu vārdu nesa profesors Vjačeslavs Kaščejevs.

Piešķirta „L'ORÉAL Baltic” stipendija „Sievietēm zinātnē”

FOTO: Toms Grīnbergs, LU

◀ 5. jūnijā Latvijas Zinātņu akadēmijā uzņēmuma „L'ORÉAL Baltic” stipendiju „Sievietēm zinātnē” par akadēmiskajiem sasniegumiem saņēma piecas Baltijas zinātnieces: Dr. chem. Ilva Nakurte, Mg. sc. ing. Anda Fridrihsone, Mg. sc. chem. Margarita Baitimirova no Latvijas, kā arī PhD Ģiedre Motuzaite-Matuzevičūte-Kīna (Ģiedrē Motuzaite Matuzevičiūtē Keen) no Lietuvas, PhD Karina Kogermane (Karin Kogermann) no Igaunijas.

I. Nakurte stipendiju saņēma par tradicionālajos tekstiliju krāsošanas procesos izmantoto pigmentu noteikšanu, lietojot hromatogrāfiskās analīzes metodes pētījumu, A. Fridrihsone – par pētījumu „Dzīves cikla novērtējums polioliu un poliuretānu materiāliem, kas iegūti no rapšu eļļas”, M. Baitimirova – par grafēnu saturošu slāņainu nanostruktūru veidošanas un īpašību pētījumu.

RTU reitingā „U-Multirank” iegūst augstu vērtējumu

Publicitātes attēls

◀ Rīgas Tehniskā universitāte (RTU) augstu novērtēta starptautiskajā augstskolu reitingā „U-Multirank”, visaugstāko (A limeņa) vērtējumu saņemot sešos kritērijos.

Reitingu „U-Multirank” veido piecas daļas – studiju process, pētniecība, tehnoloģiju pārnese jeb valorizācija, internacionalizācija un reģionālā iesaiste, un katrā no šīm daļām augstskolas izvērtētas pēc vairākiem kritērijiem. Visaugstāko (A) vērtējumu RTU saņēmusi par absolventu nodarbinātību, par bakalaura programām angļu valodā, par pašu radītajiem jeb *spin-off* uzņēmumiem, par pēcdoktorantu īpašvaru akadēmiskajā personālā un radošu zinātnē. B limeņa jeb otro augstāko vērtējumu RTU saņēmusi astoņos kritērijos, tādējādi A un B vērtējumu kopsummā uzrādot labāko sniegumu reitingā iekļauto 15 Latvijas augstskolu vidū.

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA” 29. MAIJA ELEKTRONISKAJĀ IZDEVUMĀ „PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA”

- ◆ **LIKUMDOŠANA**
Visām pirmsskolām līdz 1. septembrim jāpublisko pašnovērtējuma ziņojums
- ◆ **PĒTĪJUMS**
Pirmsskolas un ģimenes sadarbība

LAIKRAKSTA „IZGLĪTĪBA UN KULTŪRA” 31. MAIJA ELEKTRONISKAJĀ IZDEVUMĀ „PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA”

- ◆ **DROŠĪBA**
Bērnu drošība vasarā: kas jāievēro, atpūšoties laukos un pilsētā
- ◆ **VIDEOKLIS**
LĀPA: skolas gaitu uzsākšana ar sešu gadu vecumu rada nozīmīgus riskus bērna psihiskajai veselībai
- ◆ **EKONOMISKĀ IZGLĪTĪBA**
Idejas un ieteikumi ekonomiskajai izglītībai pirmsskolā

IZGLĪTĪBA KULTŪRA

Laikraksts „Skolotāju Avīze”
iznāk kopš 1948. gada 1. janvāra,
kopš 1990. gada 1. janvāra –
ar nosaukumu „Izglītība”,
kopš 1994. gada 6. janvāra – ar
nosaukumu „Izglītība un Kultūra”.

Nedēļas laikraksts
„Izglītība un Kultūra”
Izdevējs:
SIA „AB konsultants”
Vienotais reģistrācijas
numurs: 40103361805
Latvijas Republikas UR
masu informācijas līdzekļa
reģ. apl. Nr. 000701313

Redakcijas adrese:
Dzirnavu iela 21 Rīgā, LV-1010
Tālr.: 67096393,
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
www.izglitiba-kultura.lv
Galvenā redaktore:
Daiga Kļanska
Tālr.: 29 808301

e-pasts: daiga.klanska@izglitiba-kultura.lv
Reklāma un mārketingas:
e-pasts: reklama@izglitiba-kultura.lv
Tālr.: 25628748, 67096393
Literārā redaktore: Zigrīda Purvīce
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv
Datorgrāfiķe: Linda Prātniece
e-pasts: redakcija@izglitiba-kultura.lv

Iespiests tipogrāfijā „Mūkusalā”.
Tirāža: 2000.
Abonēšanas indekss: 1092

Pārpublicēšanas vai citēšanas gadījumā
atsauce uz „Izglītību un Kultūru” obligāta.
Publikācijas paustais viedoklis ne vienmēr
atspoguļo redakcijas viedokli.

Izglītības reforma jāpilnveido

IK ANDREJS MŪRNIĒKS

Dr. sc. admin.

Ažiotāža ap Izglītības un zinātnes ministrijas (IZM) virzīto izglītības reformu ir pārspīlēta. Mēģinājumi notiekošo uzdot par labo un ļauno spēku cīņu ir kaitīgi reformas sekmīgai īstenošanai. Vairāki Saeimas deputātu un nevalstisko organizāciju priekšlikumi reformas līdzsvarotai norisei palīdzētu.

Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas (turpmāk tekstā – komisija) sēdē 31. maijā tika apspriests likumprojekts „Grozījumi Vispārējās izglītības likumā” (turpmāk tekstā – grozījumi). To saturs tika uzlabots, panākta vienošanās arī par reformu ieviešanas grafiku. Kur un kāpēc radās problēmas? Kā tās risināt? Mēģināsim rast atbildes uz šiem jautājumiem.

Ir jāizšķir trīs dažādas problēmas:

- 1) bērnu mācības skolā ar 6 gadu vecumu – to Saeimas komisija noraidīja;
- 2) ieceres reformēt vidējo izglītību un to neveiksmīgā prezentēšana;
- 3) izmaiņas pamatzglītībā – to veikšanai IZM faktiski ir saņēmusi zaļo gaismu, lai gan arī te ir daudz neatbildētu jautājumu un problēmu.

Kur – skolā vai bērnudārzā – mācīties 6 gadus vecam bērnam?

Sabiedrības grupu viedokļi ir diametrāli pretēji. Ir vecāku organizācijas, kuras IZM ideju noliedz, un ir, kas to atbalsta, tomēr vairāk nekā 10 tūkstošu platformā „Mana balss” savākto parakstu pret sešgadnieku pārvietošanu uz skolām ir nopietns signāls IZM par nepietiekamu komunikāciju ar sabiedrību un nespēju ieceri pamatot!

Ko darīt?

Galvenais nebūt nav tas, kur – skolā vai pirmsskolas izglītības iestādē – atradīsies 6 gadus vecais bērns, bet gan – kāds būs mācību saturs, tā apguves veidi, metodes un vide. Saeimas komisijā tika panākta vienošanās par to, ka sagatavošanās skolai ir obligāta, sākot ar 5 (līdz 7) gadu vecumam.¹ Reformu veidotājiem būtu jāpanāk, lai tieši šajā posmā notiktu vajadzīgie uzlabojumi. Iespējams, tuvākajā nākotnē šo posmu ir lietderīgi piesaistīt pamatzglītībai, taču – atstājot bērnus pirmsskolas

FOTO: Andris Bērziņš

izglītības iestādēs. Viegļāk ir mainīt mācību saturu nekā piemērot skolas sešgadīgo bērnu vajadzībām. Arī Lielbritānijā bērni sāk iet skolā agrāk, taču nodarbības ir līdzīgas kā pie mums pirmsskolā. Svarīgi ir, lai vide būtu piemērota šā vecumposma bērnu vajadzībām, lai viņi tajā justos labi un motivēti, rotaļājoties pamazām apgūstot dažādas pasaules izziņas metodes un vērtības.

Pašreizējais regulējums nebūt neliedz vecākiem laist bērnus skolā arī 6 gadu vecumā, ja bērns tam ir gatavs. Fokussēšanās uz to, lai par katru cenu panāktu sešgadīgo ienākšanu skolās, diemžēl ir aizēnojuši daudz svarīgākas izmaiņas, kas paredzētas citās izglītības pakāpēs.

Kā virzīt pārmaiņas vidējā izglītībā un tās prezentēt?

Neizpratni Saeimas komisijā izraisīja jautājums par reformām vidusskolās. Līdzšinējā sistēma, kurā vidējās izglītības programmas dalīja pa virzieniem (vispār-izglītojošais, humanitārais un sociālais, matemātikas, dabaszinību un tehnikas, profesionālais), ir nedaudz smagnēja un uzlabojama. Taču, kad diskusijā ministram Kārlim Šadurskim jautāja, kā veidosies skolēnu izvēle bez šādiem četriem virzieniem, viņš ar kalkulatoru sāka rēķināt, cik īsti būs jaunu virzienu, ja skolēni pēc 10. klases varēs izvēlēties savu specializāciju. Ātrumā kalkūlējot, sanāca vairāk nekā 900 iespēju. Nav brīnums, ka deputāti pēc tam nobalsoja pret to, jo Latvijā ir krietni mazāk vidusskolu, turklāt likās, ka nekas nav izdomāts līdz galam, ja sēdes laikā jārēķina ar kalkulatoru.

Pati ideja nav jauna. Līdzīgs eksperiments notika jau 1993. gadā, kad vidusskolās tikai pieci mācību priekšmeti bija ob-

ligāti, bet pārējos skolēni drīkstēja izvēlēties (turklāt visnesakarīgākajās kombinācijās). Lai pasargātu vidusskolēnus no neapdomīgas izvēles, vēlāk tika ieviesti minētie četri vidējās izglītības programmu virzieni. Jaunais IZM piedāvājums, salīdzinot ar iepriekšējo eksperimentu, ir labāks, jo tiek paredzēts, ka visās 10. klasēs izglītības saturs visā valstī visiem skolēniem ir kopīgs. Specializācija sākas ar 11. klasi un turpinās 12. klasē. Taču, pirmkārt, lai būtu skaidrs, kas tiek piedāvāts visiem un kura ir mainīgā daļa, vidējās izglītības standartā jābūt formulētiem sasniedzamajiem rezultātiem, beidzot tieši 10. klasi (nevis tikai 12. klasi); otrkārt, ir svarīgi, lai skolēnu izvēle būtu virzīta uz sagatavošanos konkrētu augstākās izglītības programmu veidu apguvei; treškārt, bažas rada profesionālās ievirzes izglītības programmu virziena nākotne. Vai tas saglabāsies?

Ko darīt?

Šķiet, reformu piedāvājums vidējai izglītībai ir izstrādes sākuma stadijā. Ir jādod IZM laiks to izstrādāt detalizēti, tāpēc grozījumi Vispārējās izglītības likumā attiecībā uz vidusskolām būtu virzāmi tad, kad jaunais piedāvājums, ieskaitot vispārējās vidējās izglītības standarta projektu, ir pilnīgi gatavs. IZM nostāja – vispirms apstipriniet grozījumus, pēc tam mēs parādīsim, kāds ir iecerētais izglītības saturs, – ir jāmaina. Ja IZM būtu nākusi ar pilnu dokumentu komplektu visās izglītības pakāpēs, tad minētie grozījumi būtu skaidrāk saprotami un tiktu ātri pieņemti.

Pamatzglītībā vairs nebūs mācību priekšmetu standartu

Lielākā daļa IZM ieceru attiecībā uz pamatzglītību Saeimas komisijā tika akceptēta. Viena no reformas idejām ir atteikties no mācību priekšmetu standartiem, kuri agrāk bija vispārējās izglītības standarta sastāvdaļas.

Kompetenču pieejas projekta rezultātā pagaidām gan vispārējās izglītības standarta projekta vietā ir tapušas drīzāk plaši interpretējamās vadlinijas (angļu val. *guidelines*, vācu val. *richtlinien*), sasniedzamie rezultāti daudzviet formulēti ļoti vispārīgi, piemēram, 114 reižu lietots vārds saīsinājums „u. c.”. Tas nozīmē, ka sasniedzamo rezultātu robežas ir nenoslēgtas, neskaidras, turklāt runa nav tikai par šo vienu formu „u. c.”, bet par pārāk vispārīgiem formulējumiem visā sasniedzamo rezultātu daļā. Vai uz šāda tipa standarta pamata varēs veidot vienotus eksāmenus un pārbaudes darbus? Vai dažādās skolās tiks piedāvāta un iegūta tā pati izglītība? Piere-

dze rāda, ka šāda vispārīga standarta gadījumā galveno nozīmi iegūst mācību programmu paraugi, kas visos mācību priekšmetos kļūst par vienīgās patiesības avotiem. Tāpēc ir svarīgi, kādi tie būs. Vai tie būs izglītības programmu sastāvdaļas?

Par to tika ilgi diskutēts Saeimas komisijā. Ministru kabineta (MK) sākotnēji apstiprinātajos grozījumos vispār bija aizmirsis izglītības saturs. Reaģējot uz vairāku deputātu priekšlikumiem, IZM kļūdu centās novērst. Vakarā pirms komisijas sēdes tika iesniegta virkne IZM labojumu, kuros izglītības satura formulējums bija atgriezies. Taču IZM turpināja pretoties priekšlikumam, ka mācību programmas vai to paraugi ir izglītības satura daļas, lai gan minētā likuma 19. pantā, ko IZM neaicina grozīt, ir rakstīts: „Mācību priekšmeta programma ir vispārējās izglītības programmas sastāvdaļa.” Izglītības programma ir būtiskākais dokuments jebkuras skolas darbā, jo to licencē un akreditē. Likumā ir precīzi jāatspoguļo, kas ir šīs izglītības programmas izglītības saturs. Būtu tikai loģiski prasīt, lai izglītības iestāde savā izglītības programmā ietver visu, kas skolā tiek mācīts, – visas mācību priekšmetu programmas, lai katrs no vecākiem (arī skolas akreditētājs) to var iepazīt. Tā ir elementāra prasība pēc atklātības un skaidrības! Savukārt IZM piedāvātu izglītības programmu paraugus ar pievienotiem mācību programmu paraugiem. Tas varētu kompensēt mācību priekšmetu standartu trūkumu.

Līdzīgs pārpratums no IZM puses bija piedāvājums Vispārējās izglītības likuma 1. panta 5. punktu, kurā tiek definēts mācību priekšmets, papildināt ar teikumu „Mācību priekšmetus apvieno mācību jomās”. Tiek ieviests jauns termins „mācību joma”, taču skaidrojuma šim terminam nav! Nav skaidrs, kas tieši apvieno mācību priekšmetus. Kura iestāde to dara? Kāpēc? Pēc kādiem kritērijiem apvieno? Pēc subjektīviem? Vai pēc kādiem starptautiski atzītiem klasifikācijas principiem? (Loģiski būtu, ja mācību jomas tiktu veidotas saskaņā ar Latvijas izglītības klasifikatoru (MK 13.06.2017. noteikumi Nr. 322 „Noteikumi par Latvijas izglītības klasifikāciju”).² Par to iestājas Latvijas Informātikas skolotāju asociācija.) Diemžēl jautājums par termina „mācību joma” skaidrojumu acīmredzot pārbīdīsies uz likuma trešo lasījumu.

Ko darīt?

Izglītības reformas labā grozījumi ir jāpilnveido. Šajā procesā ciešāk jāiesaista pedagogu orga-

nizācijas. Taču lielākais darbs būs jauna mācību satura izstrāde ne tikai standarta, bet tieši mācību programmu līmenī.

Kas īsti ir kompetenču pieeja?

Visbeidzot – reformu idejas varētu pieņemt, ja projektā „Kompetenču pieeja mācību saturā” nebūtu tik daudz neskaidrību, risku un kļūdu. Projekts ir saņemis vairāk par 800 priekšlikumu no dažādām organizācijām un personām, kas analizējušas portālā „Skola 2030” ievietoto mācību satura aprakstu.

Diemžēl publicētajā piedāvājumā mācību satura nav. Nav pat galveno tematu, ko mācīt konkrētās mācību priekšmetos. Bet ir konceptuālas idejas un sasniedzamo rezultātu apraksti, skolēnam beidzot 3., 6. un 9. klasi un vidusskolu. Tātad apspriešanai vēl nemaz nav piedāvāti standarti (pamata un vidējai izglītībai). Tiem būtu jātop uz minētā apraksta bāzes.

Bažas izraisa latviešu valodas ievietošana vispārējā valodu jomā, faktiski pielīdzinot to svešvalodām, lai gan dzimtās valodas apguves metodika atšķiras no svešvalodu mācīšanas. Igaunijas standartā valsts valoda veido atsevišķu jomu. Projektā ir paredzēts, ka Latvijas un pasaules vēsture jāmaca kopā, bet sasniedzamie rezultāti ir formulēti kopējā sociālo un pilsonisko zinību jomā (neizdalot vēsturi atsevišķi). Vai rezultātā nepazemināsies skolēnu zināšanas vēsturē?

Sociālajās zinībās (un visā sasniedzamo rezultātu daļā pamatzglītībā) nav minēti Latvijas valstiskumam svarīgi jēdzieni „atmoda”, „Latvijas okupācija”, „brīvības cīņas”, „reformācija”, „latviešu tradicionālā kultūra”, Latvijai raksturīgie svētki Ziemassvētki, Jāņi, toties ir minēta Valentīndiena, Halovīns, Mašļēņa. Sasniedzamajos rezultātos nekas nav teikts par ANO, par Eiropas Savienību, par NATO, par Latvijas stratēģiskajiem partneriem, toties ir minēta Krievijas Impērija. Nekas nav par tādu sensitīvu tematu kā holokausts. Jāsecina, ka standarta autori ignorējuši ne tikai svarīgus tematus Latvijas un pasaules vēsturē, bet arī politiski svarīgas mūsdienu aktualitātes. Pietiekami neapgūstot informāciju par Latvijas (un Eiropas) vēsturi, jaunieši var kļūt par ideoloģisku manipulāciju un ārvalstu propagandas upuri.

Valsts izglītības satura centrs gan ir solījies, ka minētās kļūdas tiks novērstas un galapiedāvājumā tiks iekļauti pedagogu un citu nevalstisko organizāciju iesniegtie priekšlikumi. Atliek vienīgi cerēt.

No kompetenču projekta ir arī ieguvumi. Projekta gaitā:

- 1) skolotājiem ir iespēja mācīties sadarboties;

Turpinājums 4. lpp. ►

¹ Grozījumi Vispārējās izglītības likuma 20. panta 2. daļas 1. teikumā (priekšlikums Nr. 43).

² Mācību jomas var veidot, arī balstoties uz starptautisko izglītības klasifikatoru *ISCED Fields of Education and Training 2013 (ISCED-F 2013)* vai starptautisko zinātņu nozaru klasifikatoru *Frascati 2015*, vai citiem starptautiski atzītiem izglītības un zinātnes klasifikatoriem.

³ Saskaņā ar tikumiskās audzināšanas vadlinijām, t. i., MK 15.07.2016. (prot. Nr. 36, 34. §) noteikumiem Nr. 480 „Izglītojamo audzināšanas vadlinijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība”; sk.: <https://likumi.lv/ta/id/283735-izglitojamo-audzinanas-vadlinijas-un-informacijas-macibu-lidzeklu-materialu-un-macibu-un-audzinanas-metozu-izvertesanas>.

Izglītības reforma jāpilnveido

Turpinājums no 3. lpp. ►

- 2) tiek veidota tematiskā sasaiste starp mācību priekšmetiem;
- 3) veidojot kopīgus plānus vairākos radniecīgos mācību priekšmetos un projektos iesaistot vairākas klašu grupas, notiek sadarbība skolas līmenī;
- 4) sasniedzamie rezultāti tiek formulēti kā darbības;
- 5) akcents tiek likts uz skolēna pašpieredzi. Patiešām – tikai paša pieredzē apjēgtais, izmēģinātais un iemīlētais paliks skolēna atmiņā, sekmēs darba karjeru un veidos personisko vērtību sistēmu.

Ir paredzēti jauni mācību priekšmeti – kultūras izpratne (pamatskolā) un drāma, lai gan tiem nav sagatavoti skolotāji. Par kultūras izpratni gan ir jāsaka, ka tā ir viena no visvairāk izstrādāta-

jām tēmām, tomēr tajā paredzēto diez vai var īstenot, ja neievieš jaunu mācību priekšmetu kaut vai ar minimālu stundu skaitu.

Ieguvums ir tas, ka mācību satura aprakstā ietverti tikumi un vērtības,³ tomēr sasniedzamo rezultātu sadaļā tas neparādās kā atsevišķa caurviju tēma (atšķirībā no četrām citām caurviju tēmām). Sasniedzamajos rezultātos nav minētas sākumā deklarētās vērtības: solidaritāte, līdzcietība, mērenība, gudrība. Nekur nav minēti arī šādi jēdzieni: kapitālisms, komunisms, nacisms, liberālisms, konservatīvisms, revolūcija, ideālisms, materiālisms, antikā kultūra, Bībele, filozofija, pasaules uzskats, sirdsapziņa, apziņa, zemapziņa, prāts, miers, nevardarbība, disciplīna, diplomātija; nav minētas šādas vērtības: brīvība, uzticība, piedošana, patiesība; nav arī jēdzienu „maldi” un „meli”, kuru izpratne

ir būtiska skolēnu kognitīvajā un tikumiskajā izaugsmē. Akcents – ignorējot latviskās identitātes aspektu, arī nākotnes izaicinājumus, kas saistās ar pasaules uzskatu, reliģiju, civilizāciju mijietekmēm, – ir likts uz globalizāciju. Trūkst liderības attīstīšanas, gatavības uzņēmējdarbībai (Igaunijas izglītības saturā definētā *entrepreneurship competence*).

Savukārt pats vārds „kompetence” (arī latviskais „lietpratība”) ne reizi tā arī neparādās sasniedzamo rezultātu aprakstos! Ir arī citi iebildumi un kļūdas, kas, iespējams, ir izskaidrojamas ar nepietiekamu dažu izvēlēto ekspertu kompetenci.

Projektā ir piedāvātas vairākas aktuālas teorētiskas idejas, kas gan pārsvarā ir patapinātas no dažiem ārzemju avotiem, tomēr trūkst to detalizēta atspoguļojuma konkrētos formulējumos

sasniedzamo rezultātu aprakstā.

Loģiski būtu, ja jaunos izglītības standartus apstiprinātu tikai pēc projekta aprobācijas noslēguma, labojot konstatētās nepilnības, tomēr Saeimas komisija lēma, ka grozījumi (un tāpat arī jaunais izglītības saturs) stāsies spēkā jau 2020. gadā visās skolās (lai gan pakāpeniski – pa klašu grupām). Ir skolas, kas ar vecāku padomes lēmumu ir atteikušās piedalīties eksperimentā. Godātie vecāki, ziņiet, ka šis lēmums jūsu bērns no tā nepasargās! Tikai – atšķirībā no pilotiskolām – jūsu bērns un viņa skola būs sliktākā situācijā: projektā tiek paredzēts izglītēt 6000 skolotāju, nevis visus; apgādāt ar jaunajiem materiāliem 100 skolu, nevis visas. Tāpat daļa skolu būs sliktākā situācijā nekā pilotiskolas, bet jaunās prasības uz tām jau attieksies.

Ieguvums no projekta varētu

būt tieši rūpīga konkrētu mācību materiālu izstrāde. Standartu formulējumi, lai cik skaisti un precīzi arī izdotos, paši par sevi vēl nemaina mācību procesā notiekošo. Ir nepieciešamas jaunas mācību grāmatas, digitāli materiāli, interesanti paņēmieni. Daudziem Latvijas skolotājiem ir inovāciju pieredze, ko projektā varētu izmantot. Šī pieredze būtu jāintegrē jaunajā mācību saturā.

Gribētos, lai Latvijā notiktu nopietna, pamatīga izglītības reforma, lai ienāktu interesantas pieejas, metodes un mācību saturs, kurā būtu līdzsvarotas gan jaunākās tendences un globalizācijas radītās realitātes, gan vietējās tradīcijas un Latvijas kultūras vērtības, lai pieaugtu gan absolventu konkurētspēja darba tirgū, gan viņu vēlme būt uzticīgiem savas valsts patriotiem un aktīviem tās veidotājiem. ■

Psihologu profesionālo darbību reglamentēs „Psihologu noteikumi”

IK IK INFORMĀCIJA

2018. gada 29. maijā valdība pieņēma Ministru kabineta (MK) noteikumus Nr. 301 „Psihologu noteikumi” un Nr. 302 „Psihologu sertifikācijas padomes nolikums”. Ar šiem noteikumiem tiks reglamentētas prasības psihologa profesionālajai darbībai, psihologu reģistrācija un sertifikācija, kā arī padomes darbība. Noteikumu prasības skaidro Izglītības kvalitātes valsts dienesta (IKVD) licencēšanas un uzraudzības departamenta direktores vietnieks **Ivans Jānis Mihailovs**.

Tiesības veikt patstāvīgu psihologa profesionālo darbību apliecina augstākās izglītības diploms par akreditētas bakalaura studiju programmas un akreditētas maģistra studiju programmas psiholoģijā apguvi vismaz 200 kredītpunktu apjomā (vismaz vienai no šīm programmām ir jābūt profesionālajai studiju programmai); reģistrācija psihologu reģistrā; psihologa sertifikāts noteiktā profesionālās darbības jomā:

- 1) izglītības un skolu psiholoģija;
- 2) darba un organizāciju psiholoģija;
- 3) klīniskā un veselības psiholoģija;
- 4) juridiskā psiholoģija;
- 5) konsultatīvā psiholoģija;
- 6) militārā psiholoģija.

Psihologam ir tiesības sertificēties vairākās profesionālās darbības jomās, ja viņam ir jomai atbilstīga darba pieredze.

Psihologa reģistrācija

Lai reģistrētos psihologu reģistrā, atbilstīgi MK noteikumu Nr. 301 „Psihologu noteikumi” 2. punktam persona Psihologu sertifikācijas padomei iesniedz šādus dokumentus: iesniegumu reģistrācijai psihologu reģistrā; izglītību apliecinājošu dokumentu kopijas; ar psihologu pārrauga noslēgto līgumu par psihologa pārraudzības īstenošanu (attiecināms ar 2019. gada 1. janvāri).

Psihologa sertifikāta iegūšana līdz 2019. gada 31. decembrim

Psihologam ir tiesības veikt patstāvīgu psihologa profesionālo darbību bez reģistrācijas un psihologa sertifikāta līdz 2019. gada 31. decembrim.

Persona, kura līdz 2018. gada 1. janvārim ieguvusi atbilstīgu izglītību un kurai ir dokumentāri apliecināta vismaz triju gadu profesionālā pieredze pēdējo piecu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim var vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu bez sertifikācijas pārbaužu kārtošanas.

Persona, kurai dokumentāri apliecināta ir mazāk nekā triju gadu profesionālā pieredze pēdējo piecu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim var vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu pēc

nokārtota sertifikācijas pārbaužu kārtošanas.

Persona, kura līdz 2018. gada 1. janvārim ir ieguvusi tādu augstāko izglītību psiholoģijā, kas neatbilst likuma prasībām, un kurai ir dokumentāri apliecināta vismaz piecu gadu profesionālā pieredze pēdējo septiņu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim var vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu pēc nokārtota sertifikācijas pārbaužu kārtošanas.

Persona, kurai ir dokumentāri apliecināta mazāk nekā piecu gadu profesionālā pieredze pēdējo septiņu gadu laikā, līdz 2022. gada 31. decembrim ir tiesīga veikt psihologa profesionālo darbību bez Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu bez sertifikācijas pārbaužu kārtošanas.

Psihologa sertifikācija

Lai kārtotu sertifikācijas pārbaužu kārtošanu un iegūtu psihologa sertifikātu noteiktā profesionālās darbības jomā (sertifikāts ir derīgs septiņus gadus), persona attiecīgajai psihologu sertifikācijas komisijai iesniedz šādus dokumentus:

- ◆ iesniegumu psihologa sertifi-

kāta iegūšanai;

- ◆ izglītību apliecinājošus dokumentus, izņemot gadījumu, ja psihologu reģistrā ir ziņas par personas izglītību;
- ◆ profesionālās darbības aprakstu un dokumentus, kas apliecina ziņas par personas profesionālo darbību (piemēram, ziņas par personas darbavietu, darba pieredzi un darba slodzes apjomu);

- ◆ psihologa pārrauga apliecinājumu par personas pārraudzību, iekļaujot savstarpējās sadarbības raksturojumu un atbilstības izvērtējumu psihologa profesionālās darbības veikšanai, kā arī pārraudzības procesa aprakstu (attiecināms pēc 2019. gada 1. janvāra);
- ◆ divu profesionālās prakses gadījumu analīzi, apliecinot kompetenci psiholoģijas zinātnes un prakses jaunākajās atziņās un ievērojot paredzamo psihologa profesionālās darbības jomu.

Pārejas periodā pieredzējušiem psihologiem ir tiesības iegūt sertifikātu bez pārbaužu kārtošanas.

Valsts nodeva un maksas pakalpojumi

- ◆ Valsts nodevas apmērs ir šāds:
 - ◆ par psihologa reģistrēšanu psihologu reģistrā – 10 eiro;
 - ◆ par psihologa sertifikāta izsniegšanu (arī veicot resertifikāciju) – 10 eiro;
 - ◆ par psihologa pārrauga tiesību piešķiršanu un psihologa

pārrauga reģistrēšanu psihologu reģistrā – 10 eiro.

Sertifikācijas pārbaužu maksas ir 200 eiro.

Psihologa pārrauga pārbaužu maksas ir 100 eiro.

Valsts nodeva, sertifikācijas pārbaužu maksas vai psihologa pārrauga pārbaužu maksas iemaksājama IKVD kontā pirms personas (psihologa) reģistrēšanas reģistrā, psihologa sertifikāta iegūšanas, psihologa pārrauga tiesību piešķiršanas, psihologa sertifikācijas pārbaužu maksas vai psihologa pārrauga pārbaužu maksas.

Psihologa pārrauga tiesību iegūšana līdz 2019. gada 31. decembrim

Persona, kura līdz 2018. gada 1. janvārim ieguvusi atbilstīgu izglītību un veikusi dokumentāri apliecinātu psihologa profesionālo darbību vismaz piecus gadus pēdējo septiņu gadu laikā, līdz 2018. gada 31. decembrim var vērsties ar iesniegumu Psihologu sertifikācijas padomē, lai tiktu reģistrēta psihologu reģistrā un saņemtu psihologa sertifikātu bez sertifikācijas pārbaužu kārtošanas, kā arī iegūtu psihologa pārrauga tiesības bez pārbaužu kārtošanas.

Psihologa pārrauga tiesības var iegūt ne vairāk kā divās psihologu profesionālās darbības jomās.

Psihologa pārraudzība ir psihologa un psihologa pārrauga

Turpinājums 7. lpp. ►

Par ieklausīšanos, padomāšanu un citiem vasaras darbiem

FOTO: no personiskā arhīva

„Mums pašiem ir jāmeklē savi strāvas avoti – saules siltumā, domu spēkā, drauga rokasspiedienā – un tad kopīgi jāķeras pie darbiem,” atgādina Aija Tūna.

IK AIJA TŪNA

Speciāli „Izglītībai un Kultūrai”

Vasaras uzvaras gājiens šogad sācies jo īpaši strauji. Skat, jūnijs vēl tikko ieradies, bet vaigi, rokas un stilbi jau brūni, kādam ceļgali dabūjuši pirmo asfalta slimības kārtu, pirmās vasaras kurpju uzberztās tulpas arī jau apdzijušas, savukārt karstuma rekordi un puķu ziedēšana traucas uz priekšu tādā ātrumā, it kā par katru cenu gribētu nokļūt visaugstākajās starptautisko salīdzinošo pētījumu reitingu vietās. Toties skolas un to virzienā ejošie ceļi un pilsētu ielas pamazām pieklust, piedāvājot arī pedagogiem laiku un noskaņu pabūt pašiem ar sevi. Ieklausīties, padomāt, uzlādēties un sagatavoties tālākajam gājumam – vasarā un dzīvē kopumā.

Ieklausīties vispirms vajadzētu sevī, kaut arī tas ne vienmēr ir droši, ērti vai patīkami. Var gadīties, ka nākas sadzirdēt pienācīgā attālumā noglabātas šaubas, veikli nopūderētu nedrošību vai aizpakša aizbāztu neērtības izjūtu par kādu pārsteidzīgu vārdu vai neīstenotu rīcību. Taču, ieklausoties sevī, vajadzētu sadzirdēt arī to kautrīgo balstiņu, kura mēģina pateikt, kas jums katram patiesi patīk, kas interesē, ko gribas darīt.

“Ja mēs paši esam kā nīgri gruzdošas pelnu čupiņas un tādi ejam satīties ar jauniešiem, tad naivi cerēt uz saprašanas un kopīgu liesmu. Tas būtu pat pārāk egoistiski – sagaidīt (vai pat pieprasīt), lai bērni un jaunieši ir tie, kuri uztur pedagoga enerģijas līmeni, bez ierunām pakļaujoties norādījumiem un spējot veikt aizvien izsmalcinātākus numurus, klases, skolas un – galu galā – sava skolotāja godu aizstāvēt.

ticībā uz ikdienā veicamo darbu.

Nesen starp papīriem (jā, arī fizisko un elektronisko papīru pārskatīšana un revīdēšana labi piedienas šim laikam) atradu no kāda brīvdienu romāniņa sen izrakstītu citātu par domāšanu. Izrādās, „tai nemaz nav jābūt konstruktīvai domāšanai vai spožiem problēmu risinājumiem, drīzāk tās ir kļūstošas, sapņiem līdzīgas domas, kuras uz labu laimi virzās no vienas vietas uz citu, kaut ko izraugās, aplūko to, atkal noliek – tā, kā ļaudis mēdz staigāt pa veikaliem”. (Citāts no Anitas Šrīvas romāna „Fortūnas klintis”. Rīga: Kontinents, 2001.) Šāda domāšana iedrošina un nomierina, un tad ar mierīgu prātu varam būt šeit un tagad, lai apzinātos, kā īsti klājas mūsu iekšējām baterijām un kas darāms, lai tās uzlādētu.

Sākam lūkoties apkārt un pamanām, ka dažus lielos akmeņus savos plānos varam ielikt jau tagad. Viena no iespējām – pieteikt dalību tikko izsludinātajā radošuma konferencē „Subject: Creativity”, kas no mājvietas Liepājā devusies pasaulē un 2. novembrī notiks Vidzemes koncertzālē Cēsis (vairāk informācijas: <https://www.subjectcreativity.lv/>). Šāgada tēma ir mūsu attiecības ar uguni un degšanu, jo, kā atzīst organizatori, „katras personības profesionālas darbības pamatā ir radošums, aizrautība, spēja eksperimentēt, iedvesmot jeb iedegt līdzgaitniekus, kas kopēji iedzīvina jaunas idejas.”

“Katra personības profesionālas darbības pamatā ir radošums, aizrautība, spēja eksperimentēt, iedvesmot jeb iedegt līdzgaitniekus, kas kopēji iedzīvina jaunas idejas.

Tas taču ir par pedagogiem, vai ne? Vismaz tā tam vajadzētu būt, jo, ja mēs paši esam kā nīgri gruzdošas pelnu čupiņas un tādi ejam satīties ar jauniešiem, tad naivi cerēt uz saprašanas un kopīgu liesmu. Tas būtu pat pārāk egoistiski – sagaidīt (vai pat pieprasīt), lai bērni un jaunieši ir tie, kuri uztur pedagoga enerģijas līmeni, bez ierunām pakļaujoties norādījumiem un spējot veikt aizvien izsmalcinātākus numurus, klases, skolas un – galu galā – sava skolotāja godu aizstāvēt.

Radošuma konference šogad piedāvā domāt un runāt par trim blokiem: kā iedegties pašam, kā aizdegt citus un kā degt – par sevi, par savējiem, par Latviju –, bet nesadegt. Man patiesi gribas, lai blakus citu profesiju pārstāvjiem, kas šajās konferencēs ierodas ar dūšīgu enerģijas vilni, saposušies un smaidīgi, būtu arī daudz skolotāju – skaistu un lepnu par to, ka viņi dara aizraujošāko darbu pasaulē.

Jā, tas nebūs tipisks profesionālās pilnveides pasākums, bet tā būs iespēja atcerēties par sevi veselumā – kā personību, kā profesionāli un arī kā pilsoni. Tāds nu komplekts mēs katrs esam. Pie viena – tas būs labs piemērs skolēniem, modelējot saikni ar dzīvi ārpus skolas un pārnesot „es to zinu” uz „es tā daru” statusu. Kā savulaik semināros akcentēja kritiskās domāšanas pieejas vei-

“Jā, tas nebūs tipisks profesionālās pilnveides pasākums, bet tā būs iespēja atcerēties par sevi veselumā – kā personību, kā profesionāli un arī kā pilsoni.

cinātāji Čārlzs Tempļs (*Charles Temple*), Džinija Stīla (*Jeannie Steele*) un Kurts Meredīts (*Kurtis Meredith*), „zināšanas bez iespējas tās praktiski izmantot līdzinās datoram bez elektrības. Tajā var tikt uzglabāts ievērojams informācijas apjoms, taču to nav iespējas izmantot. [...] Kad skolēni sapratīs, ka zināšanu vērtība slēpjas to dzīvotspējā, viņi spēs konstruktīvāk izmantot savas zināšanas. Viņiem jāsaprot, ka mācīšanās ir enerģija, kas tiek uzkrāta, lai varētu nodrošināt elektrisko strāvu problēmas risināšanai, nevis tādu iemācītu fakti kolekcionēšana, kurus šad un tad atcerēties un uz kuriem šad un tad atsaukties”. Mums pa-

“Laime jau arī nav kaut kāds galapunkts, kas jāsasniedz. Tas ir ceļš un spēja un prasme šajā ceļā saskatīt skaisto, samazināt traucējošo, balstīties uz zināmo un pazīstamo, gūt spirtumu no jaunā un negaidītā.

šiem ir jāmeklē savi strāvas avoti – saules siltumā, domu spēkā, drauga rokasspiedienā – un tad kopīgi jāķeras pie darbiem.

Varbūt labs sākums būs Latvijas Nacionālās bibliotēkas akcija „Viens teikums jaukākai dienai”. Tā ir iespēja ne vien baudīt domāšanas priekus ar skatu uz Daugavu un Vecrīgu, bet arī visu jūniju atstāt jaukus vārdus, novēlējumu vai uzmundrinošu tekstu nākamajam lasītājam. Bibliotēkas lasītavās ir pieejamas akcijas pastkartes, uz kurām var uzrakstīt novēlējumu un ielikt grāmatā. Kas zina, kad novēlējums tiks izlasīts, taču tas, visticamāk, uzlabos kādam dienu.

Cēsis plānots runāt arī par to, kā, radot un īstenojot jaunas idejas, spēt atrast līdzsvaru starp darbu, atpūtu, ģimeni un veselīgu rutīnu. Un arī tas mums katram ir tik aktuāli. Galu galā – laime jau arī nav kaut kāds galapunkts, kas jāsasniedz. Tas ir ceļš un spēja un prasme šajā ceļā saskatīt skaisto, samazināt traucējošo, balstīties uz zināmo un pazīstamo, gūt spirtumu no jaunā un negaidītā.

Vārdu sakot – šis tiešām ir laiks, kas mums dots, lai ieklausītos, padomātu, uzlādētos un sagatavotos tālākajam gājumam. Iedvesmojieties no dabas, mūzikas vai motora dziesmas! Vērojiet bērnus, atturoties no automātiskas vēlmes pamācīt vai aizrādīt. Lutīniet sevi, cik vien iespējams – veselu pēcpusdienu vai tikai nieka divas ceļojuma nedēļas. Varbūt domas ritināt un veikt izvēles palīdzēs Mesas dziedātais: „Tas ir mīts, ka dzīve sākas pirmdienā.”

Un ne jau pati no sevis tā sāksies, vēl jo vairāk, ja paši tai spirināsimies pretī vai, vāveres ritenī skriedami, pat nepamanīsim visu vērtīgo, ko pazaudējam. Ieklausīsimies un domāsim! Zemenes lasot un bietes kaplējot. Autobusā braucot un smilšu pilis ar mazbērniem ceļot. Tieši tie ir visistākie vasaras darbi. Lai būtu gatavi spert nākamo soli. ■

Iegūtas balvas un pozitīvs adrenalīns

IK ILZE BRINKMANE

Koka ēku renovācijas centrā „Koka Rīga” 31. maijā sumināja Rīgas izglītības iestāžu sporta organizatorus, sporta pedagogus, galvaspilsētas labākās skolas par sasniegumiem Rīgas, Latvijas un starptautiska mēroga sacensībās.

„Rīgā ir skolas, kuru skolēni gadu no gada uzrāda ļoti labus sasniegumus sportā. Prieecē, ka ir skolas, kurās nav izcilas sporta bāzes, bet sporta skolotāju entuziasms un prasmes palīdz sasniegt nozīmīgus rezultātus. Lielākais skolotāju devums, manuprāt, būtu – ja bērni kļūtu neapmierināti, ja viņiem atņem futbola bumbu, nevis mobilo tālruni,” pateicoties par darbu un novēlot jauku vasaru, situāciju raksturoja Rīgas domes (RD) izglītības, kultūras un sporta departamenta (IKSD) direktors **Guntis Helmanis**.

Līderis, ar kuru lepojas

„Profesionālis, kurš visu mūžu mācās. Ļoti izpalīdzīgs kolēģis, nevar nepamanīt viņa milestības pilno attieksmi pret bērniem, viņu vecākiem, kā arī citiem skolotājiem. Viņš ir izteikts līderis joprojām, un kopā strādājam kopš 1989. gada. Mēs ar viņu lepojamies,” tā par balvas „Par mūža ieguldījumu skolu sportā” ieguvēju **Valēriju Filipko** stāsta Puškina liceja direktore Gaļina Voiteka.

„Man jau ir 75 gadi, un 50 gadus strādāju par sporta skolotāju. Mūsu darbs nav viegls, tas ir intensīvs, jāprot saglabāt iznesību, spēku un pacietību,” laikrakstam atklāj V. Filipko. Darba gaitas uzsācis dzimtajā Kazahstānā, strādājis arī Krievijā, Moldāvijā, Ukrainā, bet jau 30 gadus – Latvijā.

Pieredzējušais pedagogs norāda, ka bērni ir kļuvuši daudz labāk informēti un arī izvēlīgāki, tādēļ nopietni ar sportu nodarbojas mazākums, toties daudzi aizraujas ar netradicionāliem sporta veidiem. Viņaprāt, par skolotāju var strādāt tikai tie cilvēki, kas patiesi mīl bērnus.

Vai tiešām

stunda jau beigusies?!

Par labāko skolu sporta organizatoru šogad atzīts Rīgas Juglas vidusskolas sporta skolotājs **Intars Nikonovs**. RD IKSD sporta pār-

“Bērni ir kļuvuši daudz labāk informēti un arī izvēlīgāki, tādēļ nopietni ar sportu nodarbojas mazākums, toties daudzi aizraujas ar netradicionāliem sporta veidiem.

Laureāts nominācijā „Rīgas labākais skolu sporta organizators” ir Rīgas Juglas vidusskolas sporta skolotājs un organizators **Intars Nikonovs**.

Laureāte nominācijā „Rīgas gada sporta skolotājs” – Rīgas 49. vidusskolas sporta skolotāja **Iveta Caune**.

valdes priekšniece Dina Viksna viņu raksturo kā cilvēku orķestri, kurš, aizraujot skolēnus, spēj un var noorganizēt visdažādākos pasākumus.

„Manuprāt, skolu sporta dzīves organizatori ir atslēgas cilvēki, kas raksturo nācijas sportiskumu,” ir pārliecināta D. Viksna.

Balvu „Rīgas gada sporta skolotājs” ieguva Rīgas 49. vidusskolas sporta skolotāja **Iveta Caune**, kura atklāj, ka nominācijai pieteikties mudinājusi RD IKSD sporta un jaunatnes pārvaldes sporta un interešu izglītības iestāžu nodaļas galvenā speciāliste Ilva Salmiņa. Pati skolotāja nekad neesot uzskatījusi, ka darot ko īpašu. „Tagad ir pozitīvs adrenalīns!” smaidot saka Iveta, atbildot uz jautājumu par iegūtās balvas nozīmi.

Jautāta, kāda ir sporta skolotāja loma mūsdienās un kādu vietu ieņem sports bērnu un jauniešu ikdienā, I. Caune piekrist jau citu kolēģu izteiktajai atziņai, ka skolēni ir vairāk jāmotivē, viņi vēlas zināt, kāpēc kaut kas ir jādara.

„Cenšos atbildēt ar humoru, izprast viņu domu gājienu. Strādāju ar interesanta vecuma meitenēm – 7.–9. klasi. Saku – ja brauksi, piemēram, uz festivālu „Positi-

vus”, tad visu nakti būs jādejo – un tā būs liela slodze, sporta stundās jau tikai iesildāmies. Ja meitenes iebilst, ka viņas nevar to, ko varu es, tad uzsveru, ka varu, tikai pateicoties tam, ka katru dienu kustos,” stāsta skolotāja.

Īpaši viņu iepriecina, ja darīt kaut ko piemērotu lūdz tie, kuriem ir atbrīvojums no sporta stundām, bet kuri nevēlas sēdēt malā. „To jau var redzēt – kad kāds pietēlo un kuram ir reālas problēmas. Skolēniem ļoti patīk uzdevumi, kad isā laikā ir jāpārvar stress, jādoma un jākoncentrējas. Viņi ir atzinuši, ka tas palīdz, arī kārtējot eksāmenus. Piemēram, izlieku priekšmetus ar cipariem, un skolēniem pēc iespējas ātrāk ir jāpieskaras nepāra skaitļiem. Viņus aizrauj šis azarts. Es piefiksēju katru sniegumu, un jaunieši vēlas zināt, vai ir izaugsme, vai izdodas rezultātu uzlabot kaut vai par sekundes desmitdaļu. Visu laiku meklēju idejas arī internetā, stratēģiskus uzdevumus, kurus izpildot ir jādoma. Tas, protams, ir laikietilpīgs darbs, tādēļ skolā ierodas jau divas stundas agrāk, lai sagatavotos šādai radošai sporta stundai. Bet man patīk, ka skolēni patiesi

Puškina liceja sporta skolotājs un organizators **Valērijs Filipko** saņēma balvu nominācijā „Par mūža ieguldījumu skolu sportā”.

aizraujas, un nav lielāka gandarījuma par izbrīnu: „Vai tad jau ir jāiet ģērbties? Nevar būt, ka stunda jau beigusies!”” stāsta skolotāja. Prieks ir arī runātājas acīs, un viņa piebilst: „Un īpaši, ja to saka „saldais krējums” – 13–15 gadus vecās meitenes, kuras parasti ir visgrūtāk iekustināt. Neslēpšu – aizkustina, ja arī zēni vēlas piedroties manis vadītajās stundās.”

Kad nominanti un atbalstītāji jau steidz baudīt sauli, kāds vēl ga-

rāmejojot uzslavē Ivetu un lūdz, lai atsūta stundas ierakstu. Kā svētku pasākumā atzina Latvijas Olimpiskās komitejas ģenerālsēkretārs Žoržs Tikmers (viņam pieder ideja „Sporto visa klase”), sapulcējušies ir skolotāji, kuriem sports ir dzīvesveids, aizrašanās un vaļasprieks un kuri bērniem un jauniešiem iemāca veidot raksturu, strādāt komandā, nereti izcīnīt cīņu pašam ar sevi, priecāties par uzvaru un pārdzīvot zaudējumu rūgtumu. ■

RĪGAS VISPĀRĒJĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀŽU SPORTA NOMINĀCIJA 2018

Nominācijā „Rīgas sportiskākā skola”

1. vieta – Rīgas Juglas vidusskola
2. vieta – Rīgas 66. speciālā vidusskola
3. vieta – Ilģuciema vidusskola

NOMINĀCIJĀ „PAR MŪŽA IEGULDĪJUMU SKOLU SPORTĀ”

Puškina liceja sporta skolotājs un organizators **Valērijs Filipko**

NOMINĀCIJĀ „RĪGAS LABĀKAIS SKOLU SPORTA ORGANIZATORS”

Nomināti:

Centra rajonā – **Līga Tomaša**, Rīgas Centra humanitārā vidusskola
 Latgales priekšpilsētā – **Inga Kuprijanova**, Rīgas 15. vidusskola
 Vidzemes priekšpilsētā – **Intars Nikonovs**, Rīgas Juglas vidusskola
 Zemgales priekšpilsētā – **Dace Ametere**, Rīgas Ziepniekkalna sākumskola
 Kurzemes rajonā – **Dace Purvaine**, Rīgas 69. vidusskola
 Ziemeļu rajonā – **Ervīns Lūsis**, Rīgas Valsts 2. ģimnāzija
Laureāts – Intars Nikonovs

NOMINĀCIJĀ „RĪGAS GADA SPORTA SKOLOTĀJS”

Nomināti:

Svetlana Treščinska – Puškina licejs
Iveta Caune – Rīgas 49. vidusskola
Agnese Uiska – Rīgas 31. vidusskola
Laureāte – Iveta Caune

RAJONA (PRIEKŠPILSĒTAS) SKOLU SPORTA SPARTAKIĀDES UZVARĒTĀJI KOPVĒRTĒJUMĀ

Centra rajonā – **Rīgas Valsts 1. ģimnāzija**
 Latgales priekšpilsētā – **Rīgas 6. vidusskola**
 Vidzemes priekšpilsētā – **Rīgas 64. vidusskola**
 Zemgales priekšpilsētā – **Rīgas Zolitūdes ģimnāzija**
 Kurzemes rajonā – **Rīgas Valsts vācu ģimnāzija**
 Ziemeļu rajonā – **Rīgas Valsts 2. ģimnāzija**

Psihologu profesionālo darbību reglamentēs „Psihologu noteikumi”

Turpinājums no 4. lpp. ►

sistemātiska sadarbība (individuāli vai grupā), kura tiek balstīta uz savstarpēji noslēgtu līgumu un kuras mērķis ir pārraudzīt psihologa profesionālo darbību un pilnveidot viņa profesionālo izpratni un kompetenci, lai no-

drošinātu iespējami augstvērtīgāku psiholoģiskās palīdzības sniegšanu un psihologa gatavību patstāvīgi veikt profesionālo darbību.

Nepilngadīgā klienta īpašās tiesības

Psihologu likuma 18. pantā

ir noteiktas nepilngadīgā klienta īpašās tiesības, kas jāievēro arī skolu un (vai) pašvaldību psihologiem.

Nepilngadīga klienta konsultēšana un psihologa atzinuma un sadarbības pārskata sniegšana ir pieļaujama, ja šā klienta likumiskais pārstāvis par to ir informēts

un rakstveidā tam piekritis.

Piekrīšana nav nepieciešama pirmreizējai konsultācijai un tad, ja netiek sagatavots psihologa atzinums; konsultācijai anonīmam klientam, izmantojot elektroniskos sakarus; ja pasūtītājs ir bāriņtiesa, tiesībaizsardzības iestāde vai cita kompetenta iestāde,

informējot par to likumisko pār-
stāvi; ja nepilngadīgais klients sa-
sniedzis 14 gadu vecumu un pats
vēršas pie psihologa.

Konsultācijas par valdībā
apstiprinātajiem noteikumiem
var saņemt IKVD pa tālruni:
67367202. ■

Iespēja jauniešiem par velti apceļot Eiropu

IK IK INFORMĀCIJA

Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra aicina ikvienu Latvijas jauniešu, kuram 1. jūlijā būs 18 gadu, izmantot Eiropas Savienības (ES) iniciatīvu „Discover EU”. Tā ļaus aptuveni 15 tūkstošiem jauniešu visā Eiropā saņemt ceļošanas karti un apceļot Eiropu jau šovasar, laikposmā no 9. jūlija līdz 30. septembrim.

Šajā ES iniciatīvā jauniešiem tiek piedāvāts baudīt pārvietošanās brīvību, labāk izprast Eiropas daudzveidību, iepazīt Eiropas kultūras bagātību, iegūt jaunus draugus un – galu galā – iepazīt sevi.

2018. gads ir Eiropas kultūras mantojuma gads. Ceļojums pa Eiropu būs vēl aizraujošāks, jo visā Eiropā tiek rīkoti daudzi pasākumi par godu daudzveidīgajam kultūras mantojumam.

Ceļošana notiks galvenokārt ar vilcienu, bet ceļošanas karte ļaus izmantot arī citus transportlīdzekļus, to vidū autobusus un prāmjus. Ar lidmašīnu būs atļauts lidot izņēmuma gadījumos un tad, ja nav pieejami citi transportlīdzekļi. Tas dos iespēju iniciatīvā piedalīties arī jauniešiem, kuri dzīvo attālos reģionos vai uz salas.

Kas var pieteikties celojumam?

- ◆ Jaunieši, kuri 2018. gada 1. jūlijā būs tieši 18 gadus veci (dzimuši laikā no 1999. gada 2. jūlija līdz 2000. gada 1. jūlijam ieskaitot).
- ◆ Jaunieši, kuri ir vienas no 28

“Šajā ES iniciatīvā
jauniešiem
tiek piedāvāts
baudīt pārvietošanās
brīvību,
labāk izprast Eiropas
daudzveidību.

ES dalībvalstīm pilsoņi.

Lai pieteiktos, jauniešiem jābūt gataviem izpildīt šādus nosacījumus:

- ◆ tiešsaistes pieteikuma veidlapā norādīt personas apliecības vai pases numuru;
- ◆ ceļojumu sākt vienā no 28 ES dalībvalstīm;
- ◆ ceļojuma sākumu iepļānot laikā no 2018. gada 9. jūlija līdz 30. septembrim;
- ◆ apceļot vismaz vienu, bet ne vairāk kā četras ES valstis;
- ◆ kļūt par „Discover EU” sūtņi.

Pieteikumi var būt individuāli vai kolektīvi (personu grupa, kurā ir ne vairāk kā 5 personas). Grupai jāizvēlas savas grupas vadītājs. Grupas vadītājs aizpilda pieteikuma veidlapu, piedalās viktorinā un atbild uz pēdējo papildjautājumu. Iesniedzot pieteikumu, grupas vadītājs saņems kodu, kurš pēc tam jānodod tālāk grupas dalībniekiem, lai viņi varētu reģistrēties. Izmantojot grupas vadītāja iedoto kodu, pārējie grupas dalībnieki var reģistrēties tiešsaistē un ievadīt savus personas datus. Visiem grupas dalībniekiem jābūt tieši 18 gadus veciem.

Kad un kā pieteikties?

Ieinteresētie jaunieši var pie-
 teikties tiešsaistē no 2018. gada
 12. jūnija plkst. 12.00 (*CET*) līdz
 26. jūnija plkst. 12.00 (*CET*).
 Vispirms būs jāievada personas
 dati un jāsniedz sīkāka informā-
 cija par ceļojumu, kuru jauniešiem
 vēlas īstenot. Tad būs jāatbild uz
 pieciem jautājumiem, kas saistīti
 ar Eiropas kultūras mantojuma
 gadu un ar ES iniciatīvām jaunat-
 nes jomā. Visbeidzot būs jāatbild
 uz pēdējo papildjautājumu, kas
 ļaus Eiropas Komisijai sarindot
 pretendētus, ja būs iesniegts
 vairāk pieteikumu, nekā ir pie-
 ejamas ceļošanas kartes. Pēc at-
 lases dalībniekiem ir jānododas ceļā
 laikā no 2018. gada 9. jūlija līdz
 30. septembrim.

Tiešsaistes pieteikšanās „Discover EU” norisināsies http://europa.eu/youth/discovereu_lv. ■

Lems par valsts aizsardzības mācības ieviešanu

IK IK INFORMĀCIJA

Saeima 7. jūnijā skatīs lēmuma projektu „Par valsts aizsardzības

mācības iekļaušanu valsts vidējās izglītības standartā”, kurā ir paredzēts, sākot ar 2024. gadu, valsts aizsardzības mācību ieviest kā

obligātu priekšmetu visās valsts vidējās izglītības iestādēs. Infografikā sk. valsts aizsardzības mācības mērķus un ieviešanas plānu. ■

VALSTS

AIZSARDZĪBAS

MĀCĪBA

VAM mērķi:

- ✓ pilsoniskās apziņas veidošana un patriotiskā audzināšana
- ✓ valsts aizsardzības prasmju attīstīšana
- ✓ līderības un saliedētības attīstīšana

VAM tiks īstenota divos savstarpēji saistītos un papildinošos formātos:

- 🌀 **mācību priekšmets** vispārizglītojošās un profesionālās vidējās izglītības iestādēs mācību gada ietvaros
- 🌀 **brīvprātīga dalība vasaras nometnēs** valsts aizsardzības praktisko iemaņu nostiprināšanai un uzlabošanai (interesešu izglītība)

10. klase (profesionālās vidējās izglītības iestādēs – 2. kurss) 1 mācību diena (8 mācību stundas) reizi mēnesī mācību gada ietvaros (kopā 9x8=72 nodarbības) vasarā (jūnijs vai augusts) 10 dienas ilga nometne (-80 stundas)	11. klase (profesionālās vidējās izglītības iestādēs – 3. kurss) 1 mācību diena (8 mācību stundas) reizi mēnesī mācību gada ietvaros (kopā 9x8=72 nodarbības) vasarā (jūnijs vai augusts) 11 dienas ilga nometne (-88 stundas) tikai profesionālās izglītības iestādēs– prakse 4. kursā (960 stundas) var tikt aizstāta ar praksi NBS
--	---

Kopā: 320 stundas

VAM apmācību bloki:

VALSTISKĀ AUDZINĀŠANA

DZĪVES SKOLA

FIZISKĀ SAGATAVOTĪBA

MILITĀRAIS BLOKS

VAM pasniegs Jaunsardzes un informācijas centra pasniedzēji – jaunsargu instruktori

VAM ieviešanas grafiks:

2018. GADS

2020. GADS

2024. GADS

PILOTPROJEKTS

VAM – PIEDĀVĀJAMĀS IZVĒLES PRIEKŠMETS

VAM – OBLIGĀTĀIS PRIEKŠMETS

Pilotprojektā 2018. gadā piedalīsies 14 vidējās izglītības iestādes

Konkursā „Mūsu mazais pārgājiens 2018” skolēni izzināja, kā koks pārtop enerģijā

Biedrības „Zaļās mājas” pārstāvim Kristapam Ceplim rokās Riebiņu vidusskolas 4. klases skolēnu ceļojuma apraksts „Cimos pie meža karalienes priedes”, kas bijis tik vērtīgs un interesants, ka izdots grāmatā „Priēde smudra, priēde kupla, tavu greznu augumiņu!”. Uz skatuves – grāmatas autori un viņu skolotāja Līga Jermoloviča.

Konkursa žūrijas locekļi publicists Ēriks Hānbergs un ZM Meža departamenta Meža nozares stratēģijas un atbalsta nodaļas vecākā referente Māra Mikule atzinīgi vērtē skolēnu veikumu.

Ugāles pirmsskolas izglītības iestādes „Lācītis” bērni kopā ar savām skolotājām bija izzinājuši sava pagasta katlumājas un noskaidrojuši, ka katrā no tām tiek kurināts ar atšķirīgi sagatavotu kokmateriālu.

Svētkos par mūziku gādāja BJC „Rīgas skolēnu pils” pūtēju orķestra (diriģents Jānis Graholskis) jaunie mūziķi, bet visjaunākie klausītāji ar turpat atrastajām koka skaidiņām aizrautīgi sita ritmu.

Turpinājums no 1. lpp. ►

Vērtējot konkursam iesniegtos darbus, ZM Meža departamenta Meža nozares stratēģijas un atbalsta nodaļas vecākā referente **Māra Mikule** uzsvēra, ka kvalitatīvāki tie bija 1.–4. klases skolēniem. „Šajā vecuma grupā kādi 7–10 darbi bija ļoti līdzvērtīgi, tādēļ žūrijai nebija viegli izvēlēties labākos, jo katram bija kāda interesanta pieeja. Ne velti žūrija vienojās 1.–4. klašu grupā piešķirt divas 3. vietas. Kā vienmēr, spēcīgi darbi bija arī 5.–9. klašu grupā. No vidusskolām mēs joprojām gaidām lielāku iniciatīvu un spēju pētīt un analizēt, jo bieži vien vidusskolēnu darbi, salīdzinot ar 5.–9. klases skolēnu darbiem, ir izstrādāti vājāk. Iespējams, vidusskolēniem tas ir grūtāk, jo darbs ir jāveic patstāvīgi, un skolotāja atbalsts ir mazāks nekā jaunāko klašu skolēniem. Uzdevums nav vienkāršs, jo ir jādodas pārgājienā, ir jāveic pētījums un rezultātā jāsagatavo radošs darbs, kam ir vajadzīgs diezgan daudz darba,” stāsta M. Mikule.

Riebiņu skolēnu konkursa darbu izdod grāmatā

Īpašs notikums bija Riebiņu vidusskolas 4. klases skolēniem un viņu skolotājai **Ligai Jermolovičiai**, jo viņu veidotais ceļojuma apraksts (iepriekšējā konkursa darbs) „Cimos pie meža karalienes priedes”, nedaudz papildināts, ir izdots skaistā grāmatā, ko dāvanā saņēma visi konkursa laureāti. Pēc grāmatas saņemšanas bērni aizrautīgi to pārlapa, meklējot gan savus vārdus un uzvārdus, gan darbiņus, kas publicēti grāmatā. Bērni atzīst, ka viņi rosinājuši un iedvesmojuši skolotāju piedalīties konkursā, bet skolotāja ieteikusi idejas, ko varētu pētīt.

„Pagājušajā rudenī šai klasei mainījās audzinātāja un es uzklauzīju bērnu vēlnes – ko viņi gribētu šajā gadā mācīties, kā kopīgi atpūsties. Viņi vēlējās doties pārgājienā. Mēs zinājām, ka ir konkurss „Mūsu mazais pārgājiens”, tādēļ savā pārgājienā par ceļabiedriem uzaicinājām zināšus speciālistus: Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centra Preiļu nodaļas vecāko mežsaimniecības konsultanti Astrīdu Rudzīti un AS „Latvijas valsts

meži” medību saimniecības speciālistu Andreju Rudzīti, kuri mums izstāstīja daudz interesantu un izglītojošu stāstu par mežu, kokiem, medībām, rādīja demonstrējumus, mācīja iekurināt ugunsgrāvu un būt vēģīgiem mežā. Mežu masīvā, kur auga priedes, mēs nolēmām, ka pētīsim priedi, jo pērn priede bija gada koks. Turklāt aiz mūsu klases loga aug priede. Mēs ar to esam sadraudzējušies, tā redz mūsu labos un ne tik labos darbus. Pateicoties konkursam, bērni kopā ar saviem vecākiem ļoti aizrautīgi un no dažādiem aspektiem izpētīja priedi, mājās pētīja, kas ir darināts no priedes koka. Tas bija pamatīgs komandas darbs, kurā skolēni ieteica savas idejas.

Izstrādājot konkursa darbu, bērni ieguva daudz vairāk zināšanu un prasmju nekā parastā stundā, jo pētījums ir starpdisciplinārs, tajā ieļautas ne tikai botānikas, ekoloģijas, fizikas, matemātikas, bet arī literatūras, mākslas tēmas. Mēs izpētījām gan tautasdziesmas, gan ticējumus par priedi, lasījām Raiņa dzejoļi „Lauztās priedes”, zīmējām un veidojām radošos darbus ar čiekuriem,” ar

KONKURSA „MŪSU MAZĀIS PĀRGĀJIENS 2018” UZVARĒTĀJI

1.–4. klašu grupā:

1. vieta – Talsu pamatskolas 1. klase;
2. vieta – Valmieras Gaujas krasta vidusskolas-attīstības centra 2. klase;
3. vieta – Valdemārpils vidusskolas 2. klase un Strautiņu pamatskolas 2. klase.

Atzinība:

Carnikavas pamatskolas 3.a klase.

5.–9. klašu grupā:

1. vieta – Jersikas pamatskolas 7. klase;
2. vieta – Ciblas vidusskolas 8. klase;
3. vieta – Cesvaines vidusskolas 8.a klase.

10.–12. klašu grupā:

1. vieta – Valdemārpils vidusskolas 10. klase;
2. vieta – Ciblas vidusskolas 11. klase.

Atzinība:

Daugavpils 12. vidusskolas 11.a klase.

Interesu izglītības pulciņu un mazpulku grupā:

1. vieta – Rožupes pamatskolas 6. un 7. klases skolēni;
2. vieta – Ugāles pirmsskolas izglītības iestāde „Lācītis” (četrgadīgo bērnu interešu grupa „Pūcītes” un piecgadīgo un sešgadīgo bērnu grupa „Kukainiņi”);
3. vieta – Palsmanes internātpamatskolas 7.–9. klases skolēni.

Atzinība:

Cēsu bērnu un jauniešu centra (BJC) keramikas pulciņš.

Tērvetes dabas parks 25. maijā pulcēja tūkstošiem skolēnu, kuriem bija iespēja izpētīt dažādas meža tehnikas iekārtas, redzēt dzīvnieku un putnu izbāžņus, uzzināt interesantus faktus par to dzīvesveidu.

savu skolēnu paveikto lepojoties, stāsta L. Jermoloviča.

Savukārt skolēni atzīst, ka viņiem ļoti patīcis pārgājiens, kurā uzzinājuši daudz noderīgas informācijas, patīcis arī zīmēt un meklēt faktus par priedi. Uz jautājumu, kura koku suga Latvijā ir visizplatītākā, bērni vienbalsīgi atbild, ka tā ir priede. Viņi zina stāstīt arī par to, ka Rīgas vārds dots vienai no izcilām priežu sugām.

„Mūsu mazais pārgājiens” uz pašsaprotamo liek paskatīties citādi

Ugāles pirmsskolas izglītības iestādes „Lācītis” metodiķe **Daina Vispoļska** stāsta, ka jau piekto reizi „Lācīša” bērni piedalījušies konkursā „Mūsu mazais pārgājiens”, gūstot godalgas un atzinību.

„Ar bērnu neizsīkstošu interesi un skolotāju atbalstu konkursa laikā apzinājām un izpētījām, kā koks pārtop enerģijā. Noskaidrojām, ko mēs zinām par koka pārtapšanu siltumā un ko vēl gribam uzzināt. Izveidojām darbības plānu, proti, informatīvajos avotos izpētīt, kā kokus pārveido siltumu radošā enerģijā, dodoties

Putnu būrišu izgatavošana interesēja arī meitenes.

izpētes ekskursijās uz Ugāles katlumāju un katlumāju „Mežrūpnieki”, pārgājienā uz šķeldošanai sagatavoto zaru krāvumu.

Viss sākās ar jautājumu „Kā siltums nokļūst mūsu mājās?”. Tiek kurināta krāsns, kamins. Siltumu dod radiatori. Bet kā tajos nokļūst siltums? Tas interesēja visus – gan mazos, gan lielos. Te nu sākās izpētes process, kurā pali-

dzēja katlumājas vadītājs Aldis un darbinieks Aivars. Viņi iepazīstināja ar katlumājas darbību – no šķeldas iegrabšanas traktora kausā, tās nogādāšanas uz transportiera lenti, pa kuru tā nonāk kurtuvē, degšanas lielā kurtuves katlā līdz – visbeidzot – procesu uzraugošajiem datoriem, kuri pēc āra temperatūras izveido programmu ūdens temperatūrai, šķeldas dau-

Lietaskoku mizošanā savus spēkus ar vienādu aizrautību izmēģināja gan zēni, gan meitenes.

Bulduru Dārzkopības vidusskolas darbnīcā bērni varēja mācīties, kā pareizi podiņos iebērt kūdru un iestādīt pētersīļus, kurus varēs audzēt mājās.

dzumam, kas jāievada apkures katlā. Pa lodziņu varēja apskatīt, kā katlā deg šķelda. Katlumājā „Mežrūpnieki” bērni uzzināja, kā apkurei izmanto granulas.

Kā top šķelda? To izpētīt bija grūtāk, bet risinājums tika rasts. Šķeldošanai sagatavoto zaru kaudzi audzēkņi redzēja mežā. Taču pats process bija jāvēro videofilmā, jo drošības apsvērumu dēļ

šķeldošanas telpā bērnus neielaiž. Videofilmā viņi iepazīna arī visu koka ceļu no meža līdz siltumam mājokļos.

Tātad pilnīgi noteikti var sacīt, ka „Mūsu mazais pārgājiens” ir līcis paskatīties uz pašsaprotamām lietām citādi, iedziļinoties tajās, izpētot tās no iekšienes, pēc būtības,” par dalību konkursā stāsta D. Vispoļska. ■

Meža skaņa orķestra koncertā – koka pūšaminstrumenti

IK JĀNIS GRAHOĻSKIS

BJC „Rīgas skolēnu pils”
pūtēju orķestra diriģents

Koks ir viens no senākajiem skaņu radošajiem materiāliem, ko prata izmantot jau akmens laikmetā un nepārstāj lietot arī mūsdienās. Koka pūšaminstrumenti ir katra pūtēju orķestra neatņemama sastāvdaļa, un, jo plašāka ir šo instrumentu pārstāvēniecība, jo bagātāks ir orķestra skaņējums. Pūtēju orķestri galvenokārt ir flautas, klarnetes un saksofoni. Bet saksofons taču ir metāla instruments! Tik tiešām – saksofons nekad nav bijis koka instruments, to tradicionāli izgatavo no misiņa, bet, tā kā saksofona skaņu izvilina tieši bambusniedres mēlīte, šo instrumentu pieskaita pie koka pūšaminstrumentu grupas.

BJC „Rīgas skolēnu pils” pūtēju orķestra diriģents Jānis Grahoļskis, aizrautīgi stāstot par koka pūšaminstrumentiem, demonstrē fagotu.

Atšķirīgo instrumentu skaņējumu palīdz veidot ne tikai konstrukcija, bet arī atbilstīgas koksnes izvēle. Ir zināms, ka ievērojamie latviešu komponisti

un mūziķi brāļi Andrejs un Juris Jurjāni koka skaņas iepazīna un prata izmantot jau bērnībā. Jurjānu memoriālajā muzejā „Meņģeļi” var uzzināt stāstu par to, kā

abi 19. gadsimtā iepazīnuši skaņu radīšanas pasauli gan gaitās, kurās brīvos brīžos esot taisījuši stabules un gan taures. Ganos abi varējuši ļaut pilnu vaļu saviem talantiem, atklājot dažādu koku sugu īpatnējo skaņējumu. Esot taisījuši visādus instrumentus: no ievas darinājuši obojas, no alkšņa koka un skalbju stiebriem – klarnetes un fleites (flautas), no bērza tāsīm – trompetes, bet no alkšņu mizām saritinājuši bazūnes un mežragus. Pūtuši tos un jūsmojuši par lielisko atbalsi, kas izskanēja mežos un pakalnos.

Līdzīgi kā brāļi Jurjāni izmantoja dažādas skaņējuma piemērotākās koku sugas, kuras viņiem bija pieejamas, arī mūsdienas orķestri lietojamo koka pūšaminstrumentu radīšanai tiek izmantota dažāda koksne: fagotus izgatavo no Kanādas kļavas,

bet klarnetes, obojas un flautas – no Āfrikas melnkoka. Obojas un fagoti ir dubultmēlīšu instrumenti un vēsturiski daudz vecāki par tādām mēlīšu instrumentiem kā klarnetes un saksofoni, piemēram, klarnete izgudrota vien 17. gadsimta beigās, to izgudrojis medību un mūzikas instrumentu amatnieks Johans Kristofs Denners (*Johann Christoph Denner*) Nirnbergā 1690. gadā, bet orķestros tā nokļuva tikai 18. gadsimta vidū, savukārt fagots bijis zināms jau 16. gadsimta pirmajā pusē. Pūtēju simfonisko orķestru sastāvā iekļauj arī basklarneti. Basklarnete ir klarnetes radniecīgs instruments. Arī fagotam ir savs radnieks – kontrfagots, tam ir zemāks skaņējums un caurulīšu garums var sasniegt 5,6 metrus. ■

Paver jaunas iespējas atklāt savu varēšanu

Praktikanti kopā ar direktori un projektu nodaļas darbiniekiem pulcējušies pie ārvalstu sadarbības partneru galerijas.

Uz starptautisko konferenci Daugavpils tehnikumā ieradusies viesi no deviņām valstīm.

IK ILZE BRINKMANE

Daugavpils tehnikums ir viena no tām 14 profesionālās izglītības iestādēm Latvijā, kuras ir saņēmušas programmas „Erasmus+” profesionālās izglītības un mācību (PIA) mobilitātes hartu (VET Charter), kas liecina par sava veida kvalitātes zīmi un uzliek arvien lielāku atbildību. Par paveikto līdz šim un labās prakses pieredzi projektu darbā 18 gadu garumā ir izdota grāmata „„Erasmus+” programmas projekti Daugavpils tehnikumā”, bet sarunā ar projektu un ārējo sakaru nodaļas vadītāju **Intu Laurenu** un projektu vadītāju **Irinu Novikovu** – par to, kas ne vienmēr atspoguļojas ierastajās atskaitēs.

Novērtē uzticēšanos un pozitīvo attieksmi

„Rakstījām savu internacionalizācijas stratēģijas aktivitāšu īstenošanas plānu un projekta pieteikumos norādījām, ka vēlamies, lai audzēkņiem būtu arvien vairāk prakses iespēju. Iegūtā harta ir palīdzējusi palielināt prakšu vietu skaitu no 10 uz 13 Portugālē, Itālijā un Spānijā. Jaunu un atkal cita veida pieredzi nākamajā mācību gadā apgūs topošie elektrotehniķi, programmatēji, transporta pārvaldītāji komercdarbinieki (loģistikas speciālisti), frizieri un klientu apkalpošanas speciālisti. Cenšamies, lai ar katru gadu šāda iespēja rastos visu tehnikumā piedāvāto specialitāšu audzēkņiem,” stāsta I. Laurena.

Atbildot uz jautājumu, kāpēc ir svarīgi, lai tehnikuma audzēkņi nokļūtu citā vidē, un kādi ir galvenie ieguvumi, I. Novikova ir pārliecināta, ka jauniešiem svarīga ir apziņa, ka viņiem uzticas: „Ar audzēkņiem biju Itālijā. Lai gan viņi nerunāja itāļiski, atrada komunikācijas valodu, visu mēģināja izdarīt perfekti. Darba vadītāji ieguva priekšstatu, ka mūsu audzēkņi, lai gan mācās tikai 2. kursā, jau ir augsti kvalificēti, gatavi uzņemties atbildību.

Manuprāt, vissvarīgākais – ja ir pozitīva attieksme, tad arī ir motivācija uzticēto izdarīt ļoti labi. Ārvalstīs iegūto pieredzi un prasmes katrā ziņā varēs lietot uzņēmumos Latvijā.”

Topošie elektrotehniķi Jevgeņijs Ivanovs, Artjoms Ignatāns un Antonijs Jegorovs stāsta, ka uzņēmumā „Amcerezoo” iepazīnuši elektromontāžas darbu projektu, iemācījušies to lasīt un daļu no projekta realizējuši praksē. Bijis interesanti vērot, kā dzīvo cilvēki citā valstī. Brīvdienās visi kopā devušies apskatīt Sevilju un Granadu.

Ar savu pieredzi dalās topošie automehāniķi Emīls Ļitovko un Ričards Istomins. Viņi strādāja uzņēmumā „Multiservicio Moreno Nieto” autoservisā kopā ar spāņiem, veica automašīnu dzinēju demontāžas un montāžas darbus, virsbūves defektāciju un remontu, elektroiekārtu pārbaudi, bremžu regulēšanu, ritošās daļas remontu u. c. darbus. Puiši atzīst, ka tā ir iespēja ne tikai strādāt starptautiskā vidē un piemēroties Eiropas Savienības darba tirgus prasībām, bet arī uzlabot savas svešvalodas zināšanas, iegūt

“Pastāv birojs, kurā strādā psihologi, karjeras konsultanti un citi speciālisti, kas intervē jauniešus, pēc tam apraksta audzēkņu psiholoģisko un prasmju profilu. Šā procesa mērķis ir atrast vispiemērotāko darba devēju starp sadarbības partneriem dažādos uzņēmumos.

draugus citās valstīs, iepazīt citas kultūras, paplašināt redzesloku un iegūt daudzpusīgāku skatījumu uz dzīvi.

I. Novikova vēl norāda, ka praksē apgūtās jaunākās tehnoloģijas un metodes izvēlētajā profesijā, iegūtās teorētiskās zināšanas, sasaistītas ar praksi ārzemju uzņēmumos, veicinās jauniešu sekmīgāku iekļaušanos Eiropas darba tirgū. Uzlabotas ir arī audzēkņu profesionālās angļu valodas zināšanas un sociālās saskarsmes, komunikācijas iemaņas, kā arī attīstīta spēja darboties komandā, paplašināts redzesloks un veidots pozitīvs skatījums uz dzīvi, iepazīta citu valstu vēsture, ģeogrāfija, kultūra un tradīcijas.

Jāiedvesmo arī skolotāji

Protams, visu dzīvi mācās arī skolotāji. Ir notikušas mācību vizītes Barselonas izglītības iestādēs Spānijā un Aveiru izglītības iestādēs Portugālē.

Daugavpils tehnikuma direktore Ingrīda Brokāne un projektu nodaļas projektu koordinatore I. Novikova viesojās Aveirū. „Mūs uzņēma Aveiro pilsētas izglītības attīstības asociācija (dibināta 1998. gadā), kas atbild par Aveiru profesionālās izglītības skolas, kvalifikācijas centra un Eiropas informācijas centra darbu. Viņi darbojas ļoti progresīvi, izmanto darba vidē balstītas mācības, bet visinteresantākais ir tas, kā viņi, katram audzēkņim meklējot individuālu pieeju, organizē praksi. Pastāv birojs, kurā strādā psihologi, karjeras konsultanti un citi speciālisti, kas intervē jauniešus, pēc tam apraksta audzēkņu psiholoģisko un prasmju profilu. Šā procesa mērķis ir atrast vispiemērotāko darba devēju starp sadarbības partneriem dažādos uzņēmumos. Viņi veiksmīgi integrē arī cilvēkus ar īpašām vajadzībām,” pastāsta Irina.

Daugavpils tehnikuma direktores vietnieks izglītības jomā Oļegs Kartašovs un informātikas skolotājs Jevgeņijs Kružkovs viesojās Barselonas profesionālās izglītības iestādēs Spānijā. „Lie-

Topošās klientu apkalpošanas speciālistes prakses vietā Rimini uzņēmumā Itālijā.

lu interesi izraisīja starptautiskā e-zinātnes izcilības centra „Barselonas superkompjuters” apmeklējums un tikšanās ar tā darbiniekiem Torre Girona kapelā. Zinātnes un inženierijas paraugs, kas savienojis 10 tūkstošus datoru vienotā veselā, ir 28. lielākais pasaulē. Panācām vienošanos par programmas „Erasmus+” stratēģiskās partnerības jauna projekta pieteikuma izstrādi,” stāsta O. Kartašovs.

Labās prakses pieredzē dalāmi ar citiem

„Manuprāt, labi izdevās noorganizēt starptautisko konferenci „Labās prakses piemēri ilgtspējīgas izglītības attīstībā”, kurā piedalījās pārstāvji no deviņām valstīm. Starp citu, ideja par šādu konferenci rīkošanu dzima tieši pie mums, par to esam ieguvuši arī atzinību. Divu dienu laikā konferences darbs norisinājās vairākās darbnīcās: „Tolerance un sadarbība – nākotnes skolas izaiicinājums”, „Mācīties darot”, „Labās prakses pieredze „Erasmus+” programmas projektos”.

Galvenais ieguvums no šādām tikšanās reizēm ir iespēja iegūt interesantas idejas un jaunus kontaktus. Pirms diviem gadiem Slovēnijā redzējām un tagad arī izveidojām un atklājam sadarbības partneru galeriju – uzskatāmi redzamas 17 valstis, 36 izglītības

iestādes, ar kurām notiek pieredzes apmaiņa,” stāsta I. Laurena. Apliecinājums iepriekšminētajam ir pieci jauni sadarbības līgumi ar Trenčīnas Transporta arodskolu (Slovākija), Zestafoni Ornati vidusskolu (Gruzija), Belci Dzelzceļa tehnisko koledžu (Moldova), Kozjatinas Starpreģionālo dzelzceļa transporta profesionālo arodskolu (Ukraina) un Poznaņas Komunikāciju skolu (Polija).

Programmas „Erasmus+” profesionālās izglītības projektā „Ilgtspējīga profesionālā izglītība – pieprasījums pēc jaunām zināšanām un prasmēm” 10 audzēkņi un četri skolotāji ir apguvuši jaunu inovatīvu pieredzi Eiropā, un tas ir veicinājis viņu profesionālo un personīgo attīstību, starpkultūru un svešvalodu kompetences. ■

Programmas „Erasmus+” projekts „Ilgtspējīga profesionālā izglītība – pieprasījums pēc jaunām zināšanām un prasmēm” (Nr. 2017-1-LV01-KA102-035205).

Šī publikācija atspoguļo vieni autora uzskatus, un Eiropas Komisija nav atbildīga ne par kādu iespējamo tajā ietvertās informācijas lietojumu.

„Skola cilvēkam”: ceļā uz jaunu skolu

IK SANITA DĀBOLIŅA

Iniciatīva „Skola cilvēkam” ir sapnis par jauna veida skolu, kas balstītos uz Mihaila Ščetiņina (*Михаил Шчетинин*) metodiķu. (Par Ščetiņina skolu Krievijā stāstījām laikraksta šā gada 6. un 9. numurā.) Idejas iniciatore **Lauma Priekule** stāsta par iespējām un praktiskiem soļiem, kā skolas modeli iedzīvināt Latvijā.

Esi pieteikusi Latvijā jaunas skolas ideju, taču ļoti bieži pati esi kur projām – dažādās konferencēs, nometnēs. Kāpēc brauc, un ko tu vēl meklē?

Jā, piedalījos starptautiskā izglītības konferencē, tagad palīdzu vadīt nometni Kaukāza kalnos, turpinu apmeklēt arī Ščetiņina skolu. Lielākoties turpinu mācīties, dažās vietās, piemēram, Zviedrijā, stāstu par Ščetiņina skolu. Viss pašlaik notiekošais ir metodoloģijas slīpēšana. Šobrīd lielā bilde ir skaidra, un jaunā informācija vēlreiz apstiprina izvēlēto metodoloģijas kvalitāti, pamatotību un unikalitāti. Nekur pasaulē nekas tāds šobrīd nenotiek, un interese par metodoloģiju ir liela. Tiek veidoti arī starptautiski kontakti, kas var palīdzēt skolas virzībai nākotnē.

Pašlaik esmu pie Šalvas Amonašvili (angļu val. *Shalva Amonashvili*). Viņi ar M. Ščetiņinu ir tuvi draugi, Š. Amonašvili satiku pēdējā Ščetiņina skolas apmeklējuma laikā. Mani uzaicināja vadīt bērnu nometni, un, tā kā šobrīd veidojam nometnes Latvijā, tas bija aktuāli un es ar prieku piekritu. Nometne notiek Gruzijā, netālu no Tbilisi. Šodien, piemēram, gājām pusdienu garā pastaigā pa izžuvušu upes gultni, kalnos, cauri senam mežam līdz 9. gadsimta svētnīcai. Šeit es daudz mācos no izciliem Krievijas pedagogiem. Kopumā lielā zināšanu bagāža dod pārliecinātību.

10. un 11. martā Vidzemes Retritu centrā pēc biedrības „Sirds ceļš” vadītājas Intas Blūmas iniciatīvas norisinājās vecāku forums par alternatīvām mācību iespējām bērniem. Arī tu tajā piedalījies, stāstīji par savu jaunās skolas ideju. Šķiet, ka pēc foruma par „Skolu cilvēkam” dzird vairāk. Vai šis forums bija pagrieziena vai paātrinājuma punkts idejas realizācijā?

Kaut kādā ziņā tas bija iesākuma punkts. Darbojos pirms tam, stāstīju par savu ideju, bet nezināju, kā sastapties ar iestādiem cilvēkiem. Vecāku forums aizsāka praktiskās darbības fāzi. Kopš tā laika katru mēnesi ir noticis kāds liels pasākums: bērnu forums, pirmā nometne (darbnīcas) bērniem, nodibināta biedrība „Skola cilvēkam”, jūnijā būs otrā nometne (darbnīcas) bērniem un nometne vecākiem, jūlijā – garā bērnu nometne. Ir sācies aktīva darba periods, praktiski lietojot

metodoloģiju, veidojas bērnu un vecāku komanda.

Tam visam vajag daudz organizatoriskā spēka. Kas šajā procesā izkristalizējas?

Man ir viegli darboties, es esmu izvēlējusies veltīt savu dzīvi izglītībai, un Ščetiņina skolas metodoloģija ir vienīgā, kurai patiesi ticu. Te pārliecību dod arī tas, ka daudz kas ir izpētīts, ar daudziem runāts (starptautiskā pieredze). Ščetiņina metodi, kas sastāv no 1000 puzzles gabaliņiem, uzreiz ir grūti saprast. Stāsti par 250 svarīgiem aspektiem, bet 750 trūkstošie neļauj saprast kopbildi. Tāpēc šobrīd iepazīstināšanai ar metodoloģiju ir izvēlēts darbnīcu formāts, ļaujot gan bērniem, gan pieaugušajiem šo metodi piedzīvot. Kamēr cilvēks neizjūt uz savas ādas, viņš nespēj to visu aptvert, pamatā tāpēc, ka iepriekšējā pieredze, piedzīvotās mācību metodes ir tik fundamentāli atšķirīgas. Piemēram, es varu pateikt, ka bērni mācās jauktā vecuma grupās, 11–16 gadus vecie bērni visi kopā, un nedēļas laikā apgūst vidusskolas matemātikas kursu, bet neviens to īsti nespēj iztēloties, jo nav tādas iepriekšējās pieredzes. Šobrīd meklējam un apmācām pedagogus, kas grib ar šo metodi strādāt. Vecāku nometnē piedalīsies arī visa mana komanda, lai tieši piedzīvotu šīs mācību metodes. Kad šie cilvēki būs to piedzīvojuši, izjutuši, tad analizēsim, kāda veidojas kopbilde.

Manuprāt, Ščetiņina skolas metodikā ir daudz intuitīva, ko grūti izstāstīt.

Jā, tā sākotnēji šķiet, taču visam pamatā ir smalka psiholoģija, vadības prasmes, prasme motivēt un dziļas zināšanas par mācību metodēm. Aiz intuīcijas ir smalka izpratne par cilvēku, un tā ir rezultējies konkrētā, efektīvā metodē. Ir konkrēta struktūra, kā salikt kopā mācību priekšmetus; kā katru priekšmetu strukturēt; kā plānot mācības pa blokiem, kā loģiskais mijas ar radošo un kustīgo, lai pastāvīgi tiek līdzsvaroti attīstītas abas smadzeņu puslodes. Metodes stūrakmeņi: izpratne par cilvēku, katrs skolēns kā skolotājs, smadzeņu pusložu līdzsvars, jauktā vecuma grupas, skolēnu pašu motivācija, praktiska darbošanās skolā. Mācību saturā galvenā pieeja – iepazīstināt ar lielo bildi, ar kopsakarībām, tad iedziļināties detaļās un skatīt nianšes. Zinot pamatus, skolēni paši sāk būvēt zināšanas – pretstatā parastajai skolai, kur mācību saturs parasti ir sadrumstalots.

Un tad to lielo bildi nevari salikt, pat nepamani kopsakarības...

Jā, turklāt bieži vien pat tad, ja cītīgi mācies. Ir jāzina daudz, lai veidotos kopbilde. Pati, gatavojot materiālu pasniegšanai, bieži par

FOTO: no L. Priekules personiskā arhīva

Lauma Priekule Maskavā – ceļā uz Ščetiņina skolu.

kopbildi informāciju meklēju internetā, lai iegūtu pilnīgāku skatu, lai veidotu mācību priekšmeta struktūru.

Kuru priekšmetu esi izvēlējusies mācīt pati?

Varu pasniegt fiziku, bet šobrīd tā ir matemātika un dabaszinības. Tagad – uz nākamo nometni – izstrādāju geoekoloģijas saturu. Esmu izvēlējusies priekšmetus, kur jūtos droši, lai paralēli varu domāt, kā skolotājiem mācīt par struktūru, piemēram, ja atnāk latviešu valodas skolotājs, man jāzina, kā viņam parādīt viņa mācību priekšmeta plānošanai vajadzīgo. Ir svarīgi, lai es viņam šo skaidrību varu iedot, tas ir mans uzdevums.

Skolotājā ir daudz vieduma, un viņš var daudz izdarīt, ja viens pats piedzīvo.

Tieši tā! Nevari prasīt izpratni, ja skolotājs to procesu nav piedzīvojis. Vajag piemēru, pieredzi, tad var analizēt, kā strādāt. Tas ir īpaši svarīgi, mēģinot ieviest ko jaunu.

Jau vairākkārt pieminēji komandu. Kas ir tavā komandā, kā to veido?

Esam pieci cilvēki, kas regulāri tiekamies – organizējam, plānojam šobrīd aktuālos pasākumus. Komanda sāka veidoties paralēli vecāku un bērnu forumam. Mums katram bija ideja, ka jāveido skola, bet idejas atšķīrās, turklāt es gribēju strādāt ar lielajiem (11–18 gadu, pamatskola un vidusskola), pārējie – ar mazajiem (sākt ar 1. klasi, sākumskola), tomēr izlēmām strādāt kopā. Pamazām interesentu pulciņš pieaug, nupat esam nodibinājuši biedrību

Kāds ir nākamais solis, lai tiktu līdz skolai?

Tas ir risināšanas stadijā. Visi kopā piedzīvosim plānotās darbnīcas (nometnes), tad pieņemsim lēmumu. Sev saskatu divus variantus nākamajam mācību gadam: vai nu braukt pie M. Ščetiņina mācīties, vai strādāt Rīgā par skolotāju un mācīties magistrantūrā. Ja kādā skolā pati mācu visu matemātiku visām 5. klasēm, varu praktizēt Ščetiņina metodiķu, pasniegt mācību gada vielu, bet – 5. klases programmas ietvaros, savukārt tas grūti iekļaujas lielajā kopbildē. Pašlaik mēģinu saprast, kas būtu efektīvāk.

Vai jaunajai skolai jau ir skolotāji?

Skolotāju vēl nav. Tas ir liels ietekmējošais faktors. Domāju stratēģijas, kā viņus piesaistīt. Pārējie četri manā komandā nav pedagogi, bet viņiem ir pieredze darbā ar bērniem, ir, piemēram, kouči. Viņiem ir entuziasms, ka vajag skolu, – jauna cilvēka entuziasms un enerģija. Pagaidām viņi nav noguruši, esam saslēgušies kopīgā procesā. Kad redzi jēgu, tad rodas enerģija.

Raksturo, lūdzu, nāamos lielos notikumus, kuriem „Skola cilvēkam” gatavojas!

Visu informāciju var meklēt mūsu „Facebook” lapā. Galvenie notikumi būs trīs: jūnija darbnīcas bērniem, vecāku nometne un nometne bērniem jūlija beigās.

Jūnija darbnīcu mērķis ir ļaut piedzīvot radošās metodes un kopējo noskaņu: daba, zeme, izpratne par dabas procesiem, cilvēka ķermeni, bioritmēm, ģeoloģiskajiem procesiem, to ietekmi uz cilvēku, cilvēka bioritmēm; fizika, ķīmija dzīvē; pirts, ēdiens. Pēdējās dienās būs mācīšanās pēc Ščetiņina metodikas.

Vecāku nometne ir pasūtījums no vecākiem, lai viņi paši varētu izjust, piedzīvot un tad arī stāstīt tālāk – gan bērniem, gan citiem vecākiem. Vecāku nometnē būs vairāk mācību procesa uz Ščetiņina metodikas bāzes: ģeofizika, ģeokoloģija, jo to vecāki skolā nav mācījušies; atsevišķs pedagogijas bloks, konkrētāk virzot uz izmantoto metodoloģiju; matemātika – lai vecāki izjustu, ko bērni piedzīvo mācoties, un, protams, kustības – iešana mežā u. tml., lai ir interesanti, lai ir izaicinājums, lai vecāki var iziet ārpus ierastā robežām.

Jūlija beigās bērniem notiks 10 dienu nometne, lai izmēģinātu to, kā skolēniem būt par skolotājiem. Bērni var pieteikties uz visu nometni vai tikai otrajām piecām dienām. Pirmās piecas dienas notiks mācības, savukārt otrajās piecās dienās viņi paši kļūs par skolotājiem. Tā būs iespēja precīzi, kvalitatīvi piedzīvot Ščetiņina metodi, turklāt laba iespēja arī skolotājiem iegūt izpratni, piedzīvojot šo mācību procesu, apgūstot to. ■

„Skola cilvēkam”, arī pati skolas ideja gūst arvien lielāku skaidrību.

Šobrīd ar aktīvajiem vecākiem un bērniem ir vienošanās, ka 2019./2020. mācību gadā mums jau sāk darboties skola vienai vai divām jauktā vecuma skolēnu grupām. Grupās būs 11–16 gadus veci bērni, atkarībā no pieprasījuma varbūt tiks veidota programma arī jaunākiem bērniem. Šobrīd ir vairāki aktīvi skolēni, kuri darbojas pirmajās darbnīcās un ir iesaistījušies jaunās skolas veidošanas procesos. No šiem bērniem atkarīgs gandrīz viss, jo šo skolu veidosim kopā ar viņiem. Mums ir arī aktīvi septiņgadnieki, un tas ir galvenais iemesls domāt par jaunāko bērnu grupu.

Viss ir procesā – gan komanda, gan skola. Šīs skolas ideja top konkrētajiem cilvēkiem, bērniem, tāpēc visvairāk iegūs tie, kas paši kļūs par daļu no skolas jau tās tapšanas procesā.

Kādas ir bērnu, vecāku atsaucsmes?

Atsaucsmes pēc pirmajām darbnīcām ir izcilas, tās iedeva entuziasmu un drosmi darīt tālāk. Bērni ir gatavi mācīties, ar sajūsmu izsakās par gaidāmo skolu, viena no vecākajām meitenēm pieteikusies kļūt pie mums par skolotāju. Ļoti svarīga ir iekšējā metodes izjūta: noķert to, turēt mugurkaulu tīru un skaidru – kā darīt pareizi; jautāt bērniem, ko viņi grib. Šajā procesā nevajadzētu būt tā, ka vieni tikai dara un piedāvā, bet otri – izpilda. Arī vecākiem saku – vai nu arī paši dariet, kustināties, vai skolas nebūs. Viņi to jūt, tāpēc ideja attīstās, process virzās.

Kinoprojektā Vācijas un Latvijas jaunieši analizē aktuālas problēmas

Diskusija par toleranci un citiem jautājumiem Gētes institūtā Rīgā. Grupās diskutē jaunieši no latviešu un mazākumtautību skolām Latvijā un jaunieši no Vācijas.

Interviju filmēšana. Intervijas notika ar visiem projekta dalībniekiem, un tās būs apkopotas dokumentālā filmā.

Jaunieši ekskursijā Diseldorfā. Centrā – projekta vadītājs Vladimirs Vainbergs (Wladimir Weinberg, Vācija).

IK DAIGA KĻANSKA

2017./2018. mācību gadā Rīgas 71. vidusskola un Federālā Krievvalodīgo vecāku savienība (*Bundesverband russischsprachiger Eltern – BVRE*, Vācija) kopīgi īstenoja projektu „All Together Now for Europe without Discrimination and Chances for All!” („Visi kopā par Eiropu bez diskriminācijas un ar vienādām iespējām ikvienam!”). Tas ir starptautisks vācu un latviešu kinoprojekts, kurā piedalās jaunieši no Latvijas (Rīga) un Vācijas (Ķelne).

Projekta laikā notika radoša Ķelnes un Rīgas jauniešu grupu mijiedarbība. Rīgas grupā darbojās skolēni gan no latviešu, gan no krievu skolas – Rīgas Kultūru vidusskolas un Rīgas 71. vidusskolas, kā arī skolēni ar īpašām vajadzībām, kas mācās Rīgas 71. vidusskolas izglītības un rehabilitācijas centrā.

Galvenais projekta uzdevums ir analizēt, saprast un atainot filmā jauniešu skatījumu uz aktuālajām problēmām mūsdienu pasaulē, īpašu uzmanību pievēršot tolerances un antidiskriminācijas tēmai.

Projektā tika pētīts kopīgais un atšķirīgais jauniešu dzīvē: dažādas grupas, kurās iesaistās jaunatne, diskriminācija un jauniešu iesaistišanās sociālajā dzīvē gan Latvijā, gan Vācijā. Būtiska uzmanība tika pievērsta tam, kā jaunieši iztēlojas nākotni apvienotajā Eiropā. Viņi analizēja, kādu iedomājas nākotni bez diskriminācijas saistībā ar fiziskajām vai garīgajām spējām, tautību vai reliģisko piederību u. tml.

Tika filmētas intervijas, jaunieši piedalījās raidījumos televīzijas kanālā „LTV7”, radio „Baltkom”, „Latvijas radio 4”, sniedza intervijas žurnālistiem. Gan Vācijā, gan Latvijā tika organizētas interesantas tikšanās, piemēram, ar Ķelnes birģermeistaru, Rīgas mēru, Vācijas vēstnieku Latvijā u. c. Jaunieši apmeklēja Vācijas televīzijas studiju trešajā lielākajā Vācijas televīzijas kompānijā, kinopilsētīņu „Cinevilla”, Nacionālsociālisma dokumentācijas centru bijušajā gestapo ēkā Ķelnē, Žaņa Lipkes memoriālu Ķīpsalā, kā arī iepazīna Ķelni un Rīgu.

Iedvesmu savam dokumentālajam stāstam jaunieši guva, noskatoties 1986. gadā uzņemto režisora Jura Podnieka dokumentālo filmu „Vai viegli būt jaunam?”. Sarunā ar laikrakstu „Izglītība un Kultūra” viņi atzina, ka arī 2018. gadā jaunieši, gluži tāpat kā 1986. gadā, jūtas pieaugušo nesaprasti, izjūt paaudžu konfliktu, tādēļ norobežojas un izvēlas dzīvi virtuālajā pasaulē kopā ar saviem vienaudžiem, jo tur jūtas piederī-

“ Skolēni uzskata, ka izglītības iestādes nevajadzētu dalīt latviešu un krievu bērnodārzos, skolās. Vienotas skolas ļautu skolēniem apgūt latviešu valodu dabiski un viegli ne tikai mācību stundās, kā tas ir patlaban.

gi un saprasti. Reālajā dzīvē viņi labāk izvēlas vispārīgas frāzes, ko ir iemācījuši pieaugušie, nevis pauž savas domas, tāpēc ka ir piedzīvojuši – brīvdomība negatīvi ietekmē vērtējumu, sekmes.

Jauniešiem ir savs viedoklis par latviešu valodas apguvi un arī sava pieredze. „Es gāju latviešu bērnodārzā, tādēļ latviešu valoda skolā man nesagādāja grūtības. Skolotāja pat jautāja, kāpēc kādā vārdā lietoju garumzīmi, bet citi skolēni ir kļūdījušies. Es intuitīvi jūtu, ka garumzīmei ir jābūt, pat nemācoties, jo kopš mazotnes esmu bijusi latviešu valodas vidē,” stāsta Rīgas 71. vidusskolas absolvente.

Skolēni uzskata, ka izglītības iestādes nevajadzētu dalīt latviešu un krievu bērnodārzos, skolās. Vienotas skolas ļautu skolēniem apgūt latviešu valodu dabiski un viegli ne tikai mācību stundās, kā tas ir patlaban. Jaunieši atzīst, ka latviešu valodas zināšanas viņi veiksmīgi apgūst un nostiprina interešu izglītības iestādēs, kur nodarbībās satiekas ar latviešu tautības vienaudžiem. Viņi ir pārliecināti, ka tieši neformālā vide un kopīgas aktivitātes, nevis politiski lēmumi veicina latviešu valodas apguvi.

Projekta rezultātā tapa dokumentāla, uz biogrāfiskiem stāstiem balstīta filma, kuras galvenie varoņi ir paši jaunieši.

2018. gada 28. martā Rīgā VEF kultūras pilī notika projekta prezentācijas pasākums, kurā tika demonstrēti izveidotās dokumentālās filmas fragmenti, kā arī teatrāla performance – neparastā formātā, neparastā žanrā veidots dokumentālās filmas turpinājums: filmas varoņi it kā izkāpa no ekrāna un turpināja savu stāstu uz skatuves. Viss, ko jaunieši teica, bija viņu pašu uzrakstīts. Tie bija personīgi, biogrāfiski stāsti – jauniešu vēsts saviem vienaudžiem, vecākiem, pieaugušajiem, vēsts Latvijas, Vācijas un visas Eiropas iedzīvotājiem. Dokumentālā filma tiks pabeigta 2018. gada jūnijā. ■

Par redzamajām un neredzamajām robežām izglītībā un audzināšanā

IK ILZE BRINKMANE

Konferencē „Skolas un ģimenes sadarbība – izaicinājumi nākotnes izglītībā”, kas notika 17. maijā, ģimenes attīstības un kultūras centra „Alise” valdes priekšsēdētāja **Vineta Preisa** runāja par robežām un atbildību izglītības un audzināšanas darbā.

Mazi bērni ir neaizsargāti pret izjautāšanu

„Robeža ir šķirtne, kas nodala dažādas lietas, vietas, apstākļus un situācijas. Robežas ir reizēm redzamas, bet reizēm neredzamas – sajūtamās. Robežas kalpo par kārtības uzturētājam un saglabātājam pasaulē, sabiedrībā, kopienā, ģimenē un pašā cilvēkā”, stāsta sociālā pedagoģe *Mg. paed.* V. Preisa un piebilst, ka ir rakstītie un nerakstītie likumi, kuros paredzēti respektēt gan otra cilvēka fiziskās, gan psiholoģiskās robežas, ko nereti sauc par pieklājību, takta izjūtu u. tml. „Netīkamam vai negribētu ķermeņa robežu pārkāpšanu sauc par fizisku vai seksuālu vardarbību. Pastāv arī vārdiska aizskaršana – mazākajiem bērniem tā ir apsaukšanās, bet lielākajiem – lamuvārdu lietošana, pieaugušo sabiedrībā tas reizēm ir smalki noslēpēts sarkasms vai ironija.”

V. Preisa norāda – psiholoģiskā un emocionālā vardarbība bieži pieņem pat pozitīvu tēlu un šķietami mēģina palīdzēt, piemēram, tie ir jautājumi, uz kuriem nav tikami atbildēt, jo tie ietiecas kādā no privātās dzīves sfērām, ko cilvēks nevēlas atklāt vai apspriest. „Mēs, pieaugušie, ar laiku iemācāmies pārtraukt mums nepatīkamas sarunas vai situācijas, taču bērni šajā ziņā ir ļoti neaizsargāti un pastāvīgi ir pakļauti dažādiem jautājumiem, prašņāšanai, kas bieži viņiem nav patīkama,” norāda speciāliste. Viņa atgādina ierastākos jautājumus, ko mēdz uzdot radnieki, un uzsver, ka tincināšana, uzdodot pat bezjēdzīgus jautājumus, nereti notiek arī bērnudārzā.

„Protams, mācību process nav iedomājams bez jautājumiem un atbildēm, bez sarunām, tomēr arī šajā procesā būtu jāievēro robežas un jārespektē bērna individualitāte,” uzsver pedagoģe un atgādina Bērnu tiesību aizsardzības likumu, Latvijas Republikas Satversmes 96. pantu un to, ka arī bērniem ir tiesības uz savu privāto dzīvi un privātās telpas, ko veido arī domu un jūtu pasaule, neaizskaramību. Tā ir ļoti intīma personas sastāvdaļa.

„Bērna raksturs un uzvedība ir viņa iekšējās pasaules redzamā izpausme, tā viņš caur jūtu pasauli reaģē uz apkārtējās vides

FOTO: no V. Preisa personiskā arhīva

ka irinājumiem, ar kuriem saskaras. Pedagoģi zina, ka ir uzdevumi un darbības, uz kuriem bērni reaģē atšķirīgi: kas vienam sagādā prieku, citam – nepatīkamu pārdzīvojumu. Bieži tos, kuri neiesaistās, cenšamies visādi pamudināt, taču reti padomājam par iemesliem, kādēļ bērni izvairās. Līdzīga ir situācija ar jautājumiem, jo šķietami nevainīgs jautājums kādā bērnā var izraisīt spēcīgu emocionālu reakciju, kura ne vienmēr ir ārēji redzama. Bieži bērni noslēdzas sevī un klusējot notikušo klasē pārdzīvo,” skaidro V. Preisa. Viņa stāsta piemēru par kādu reālu situāciju, kad 5. klases audzinātāja, lai ātrāk aizpildītu skolēnu sociālās izpētes kartes, lūgusi visiem skaļi atbildēt, vai vecāki dzīvo kopā vai šķirti. Tikai pēc tam skolotāja aptvērusi, ko izdarījusi un ko nācās pārdzīvot bērniem.

Tiek pārkāptas dabīgās intimitātes un kautrības robežas

Speciāliste atgādina, ka daudz tiek runāts par bērnu pasargāšanu no fiziskas un seksuālas vardarbības, tiek uzsvērta pozitīvās disciplinēšanas nozīme bērnu audzināšanā, izstrādātas dažādas programmas, lai novērstu potenciālos riskus. „Nodomi droši vien ir labi, bet aicinu padomāt, vai tie ir saskaņoti ar patiesi labiem risinājumiem. Piekritu, ka bērniem ir jābūtu būt piesardzīgiem pret svešiniekiem, jābūtu apzināties sava ķermeņa robežas un daudz ko citu, tomēr būtu ļoti jāuzmanās, lai šajā procesā netiktu nodarīts arī kaitējums.

Publiskajā telpā nereti izskan apgalvojumi, ka vecāki māca bērniem kaunēties par savu ķermeni, attīstot viņos neveselīgu kaunu. Vēlos uzsvērt, ka kautrība nav kauns un – otrādi – kauns nav kautrība, starp šiem vārdiem nedrīkst likt vienlīdzības zīmi,” norāda V. Preisa. Ja ģimenē starp vecākiem valda cieņpilnas attiecības, bērnam attīstās normāla un veselīga kautrība par dažādām

darbībām, kas saistītas ar viņa ķermeni, piemēram, ka ir darbības, ko veic tualetes telpā, nevis viesu klātbūtnē; ka ir ķermeņa daļas, kuras publiski netiek atsegta. Bērni mācās atšķirt publisko no intīmā.

„Šis apjausmas iet kopsoli ar to, kā par to tiek runāts. Bērns mācās sabiedrībā pieņemtās normas, lai vēlāk vieglāk tajā iekļautos un sevi pasargātu no nevēlamām situācijām. Veselīga un dabīga kautrība ir bērna drošības aizsargmehānisms, kas pirmais signalizē par viņa robežām, kuras var tikt apdraudētas. Līdzīgi kā bailes no augstuma – lai neizkāptu pa 7. stāva logu,” stāsta pedagoģe un piebilst, ka reizēm, pateicoties bailēm un kautrībai, spējam nepārkāpt robežas, kas var izrādīties dzīvībai vai veselībai bīstamas.

V. Preisa atzīst, ka, iepazīnusi ar materiāliem, kas tiek izmantoti nodarbībās bērniem, secinājusi – nereti tiek pārkāptas dabīgās intimitātes un kautrības robežas, piemēram, izmantojot centra „Dardedze” sagatavotos materiālus, 2. klases skolēni audzināšanas stundā tika aicināti nosaukt attēlā redzamo kailo ķermeņa daļas. Uzmanājot klātesošos, speciāliste vaicāja, vai visi piekristu auditorijā veikt šo uzdevumu; tad atskanēja vairākas atbildes: „Protams, nē!” Bet bērniem šīs izvēles nebija. Viņu versijas par dzimumorgānu nosaukumiem bija dažādas. Dažus zēnus sajūsmīnājis dzirdētais, klase apgūvusi ļoti daudz jaunu vārdu, un, tos skaļi lietojot, tagad visi saprata vienu un to pašu. Kā stāsta sociālā pedagoģe, vairākas meitenītes nākamajā dienā nevēlējās doties uz skolu, jo zēni viņas ķircinājuši par pateiktajiem vārdiem, piemēram, ka meitenēm ir pūcīte, vadziņa, kādam zēnam ir krāniņš, bet citam – cincītis. Šajos vārdos sāka saukt klasesbiedrus.

„Kad skolas psiholoģei jautāja par uzdevuma mērķi un plānoto rezultātu, atbilde skanēja, ka bijusi kursos, kur šie materiāli izsniegti. Iespējams, cits rezultāts būtu, ja ķermeņa daļu nosaukumi būtu doti un bērns aicinātu tos savienot ar attiecīgajām ķermeņa daļām; tad informāciju iegūtu bērni, kuri kaut ko nezina, un tas nebūtu jādara skaļi. Citādi radās priekšstats, ka ir apmierināta interese par bērnu valodas krājumu, nevis vairota viņu drošība. Uzdevums, liekot intīmās lietas paust publiski, iedragāja un pārkāpa dabīgās kautrības robežas,” secina sociālā pedagoģe.

V. Preisa norāda, ka vecāku viedokļi šajā jautājumā atšķiras: ir ģimenes, kurās mēdz skaļi apspriest intīmās lietas un šādi jau-

tājumi nemulsina, bet ir ģimenes, kurās ir citi paradumi, un arī tie ir respektējami.

Kādus jautājumus uzdodam un vārdus lietojam

Pievēršot uzmanību iecerētajai izglītības reformai un izmaiņām mācību saturā, V. Preisa ir skeptiska par vairākām iecerēm.

Projektā „Skola 2030” viņas uzmanību saistījis latviešu valodas satura izstrādes ekspertes Sanitas Lazdiņas vēstītais, ka, piemēram, 5. klasē plānoto uzdevumu vidū ir paredzēti tādi temati kā „Valodas brīnumu pasaule” un „Vārdi manā ģimenē”. Pirmajā mirklī uzdevums par vārdiem ģimenē var šķist pat interesants, bet ar to nav domāti tādi vārdi kā Jānis, kas zēniem tiek nodots no paaudzes paaudzē par godu senčiem, bet gan vārdi, kuros sauc ikdienišķas lietas, mīļvārdiņi, kuros sauc bērnus un mīļotos, vārdi, kuri saistās ar spilgtiem notikumiem ģimenē un par kuriem atgādina vien tuviem cilvēkiem.

„Šie vārdi, kuri pieder ģimenei un kuros izprot tikai tās

“ Jautājumiem ir jābūt pamatotiem, jo ģimenes ir ļoti atšķirīgas. Varbūt vispirms sev ir jāpajautā, kādēļ to vēlos uzdot, vai atbilde kalpos bērna labākai attīstībai, viņa labumam, vai tas nebūs viņam nepatīkams, vai bērns vēlēšies sniegt atbildi tieši man un vai viņam ir nodrošināta iespēja neatbildēt; vai pati (pats) vēlos veikt uzdevumu, kuru piedāvāju veikt bērnam; vai savā darba kolektīvā vēlos pārrunāt jautājumus, uz kuriem mudinu atbildēt skolēnus klasē.

piederīgie, veido īpašu svētnīcu. Šāda neapzināta ģimenes vārdu svētnīca ir arī bērniem. Vecāki viņus sauc kādā mīļvārdiņā, kuru citi nemaz nezina, tas varbūt ir pat nedaudz jocīgs, smieklīgs, bet tas ir dzīvs un dzīvotspējīgs vien tajā kontekstā un intonācijā, kādā to lieto attiecīgā ģimene. Kontekstā ir šādu vārdu patiesā nozīme. Man nav skaidrs, kādu izglītojošo rezultātu var sagaidīt, ja vārdi, kuriem to patieso nozīmi piešķir vien attiecīgā vide un cilvēki, tiek pakļauti publiskai analīzei, piemēram, vai būs ieguvums, ja Jānis pateiks, ka mājās viņu sauc par Zirni; vai ieguvums būs lielāks par zaudējumu, ja bērns vairs nevēlēšies, ka viņu turpmāk sauc šajā mīļvārdiņā. Ar šo uzdevumu tiek rupji pārkāptas ģimenes intimitātes robežas. Manuprāt, kaut kas unikāls un svēts tiek prasti sabradāts,” ir pārliecināta V. Preisa.

Sociālā pedagoģe izklāsta arī citus piemērus. Pusaudžiem jautājot, kāpēc viņi izvairās apmeklēt latviešu valodas vai svešvalodu stundas, nereti atklājas, ka viņi nevēlas atbildēt uz skolotāju uzdotajiem jautājumiem. Kā izrādās – tie ir ļoti privāti un jauniešiem nepatīkami. Skolotājiem šķiet pašsaprotami jautāt par skolēna ģimeni, izjūtām, sapņiem, savukārt jauniešu robežizjūta signalizē sarkano gaismu – viņi savu privāto dzīvi nevēlas pakļaut publiskai iztirzāšanai.

„Praksē esmu saskārusies ar situācijām, ka skolotājs vai cits speciālists cenšas no bērna iegūt privātu informāciju, bet tās tālāka izmantošana nav saprotama, vien tiek skaidrots, ka tas ir interesanti. Mazi bērni no tādiem jautājumiem nevar izvairīties. Jautājumi ir īpaša komunikācijas forma, kurā ir paredzēta atgriezeniskā saite. Jautājumiem ir jābūt pamatotiem, jo ģimenes ir ļoti atšķirīgas. Varbūt vispirms sev ir jāpajautā, kādēļ to vēlos uzdot, vai atbilde kalpos bērna labākai attīstībai, viņa labumam, vai tas nebūs viņam nepatīkams, vai bērns vēlēšies sniegt atbildi tieši man un vai viņam ir nodrošināta iespēja neatbildēt; vai pati (pats) vēlos veikt uzdevumu, kuru piedāvāju veikt bērnam; vai savā darba kolektīvā vēlos pārrunāt jautājumus, uz kuriem mudinu atbildēt skolēnus klasē,” par robežām aizdomāties aicina V. Preisa, atgādinot, ka bērni ir cilvēki, kuriem ir nepieciešama ne tikai gādība, bet arī cilvēcība. „Ir labi, ka mām bērns pārtraukt nepatīkamu fizisku kontaktu, bet vajadzētu mācīt aizsargāt sevi no nepatīkamiem jautājumiem un šāda veida saskarsmes. Tas, protams, ir pedagoģiskās kompetences jautājums. Ceru, ka mēs, pedagoģi un vecāki, spēsim sadarboties.” ■

Notikums. Notikums. Nekas cits kā vien notikums...

IK VALDIS ČEIČS

Latviešu valodas un literatūras skolotājs

Vienā no savu pārdomu publikācijām rakstīju, ka dzīvā stundā viss ir atkarīgs no tā, cik daudz enerģijas mācību stundā skolotājs būs spējīgs radīt, kādu skolēnu apziņas iekustināšanas MATERIĀLU formu viņš būs izvēlējis un kā viņš šo enerģiju izlietos.

Daļu no šā mācību gada laikā esmu nostrādājis privātskolā, esmu individuāli mācījis latviešu valodu vairākiem trešo valstu skolēniem. Šādā īpašā situācijā man bija iespēja vērot šo skolēnu mācīšanās procesu un vērtēt savas iespējas tā vadīšanā. Esmu izdarījis arī dažus būtiskus secinājumus, kuri, manuprāt, varētu būt interesanti arī citiem.

Lielākā problēma jaunpieņāku skolēnu mācīšanās izrādījās realitātes trūkums viņu jaunajā dzīves pieredzē, citiem vārdiem, reālas dzīves pieredzes trūkums. Teorētiski to sauc arī par cilvēka fenomenoloģisko pieredzi. Atkal citēšu Merabu Mamardašvili (angļu val. *Merab Mamardashvili*) ar viņa atsauci uz franču rakstnieku Marselu Prustu (*Marcel Proust*) un viņa lielromānu „Zudušo laiku meklējot”. Ikvienam no mums nepietiek zināt vārdu nozīmes, piemēram, mums var būt vienāla, kurā vietā atrodas tas, ko nosaucam par koku. Taču mums nav vienāla, ja tas ir koks, kurš nevar atrasties jebkurā vietā, jo tas nekad nebūs viens un tas pats koks. MANS koks ir īpašs koks, jo tas aug ne tikai dabā, bet arī manā apziņā.

Vērojot skolēnu darbu stundā, mācot latviešu valodu it kā saistošās mācību formās, atklājās divas problēmas: pirmkārt, bez skolēnu fenomenoloģiskās pieredzes iesaistīšanas mācību procesā nav iespējams nodrošināt pilnvērtīgu un biežu (obligāts valodas apguves priekšnoteikums!) latviešu valodas lietojumu; otrkārt, lai šo pieredzi izmantotu ar atdevi, vajag to smalcināt – tas ir skaists vārds, kuru lieto Jānis Mencis savās matemātikas mācību grāmatās! – atsevišķos notikumus.

Notikums, manuprāt, ir svarīgākais dzīvas, efektīvas mācību stundas elements. Varētu sacīt arī, ka notikums ir galvenais mācību stundas notikums. Tas ir svarīgi jebkurā mācību priekšmetā. Nav svarīgi, kur un kad tas notiek. Skolotājam ir jāzina par skolēnu dzīves notikumiem, kaut kādā, iespējams, pat pārdabiskā, veidā jāpiedalās tajos. Droši vien katrā mācību stundā tas pat nebūtu vajadzīgs, taču noteiktu zināšanu, prasmju un attieksmes bloka apgušana bez tā nav iespējama. Vis-

FOTO: no personiskā arhīva

„Beidzoties šim mācību gadam, kad neskaidrības migla ap izglītības reformu tikai sabiezē, kā iedvesmas avotu pirms atgriešanās skolā gribas ieteikt skolotājiem palaicināt pārdomāt to, kāda notikumu bagātība mums visiem ir pieejama, cik daudz varam izdarīt, lai dzīves principi, kurus I. Kants uzskatīja par morāles likumiem, nostiprinātos skolēnu apziņā,” rosina Valdis Čeičs.

“Vislielākā veiksmē būtu, ja skolēnam un skolotājam izdotos kopā atrast tādu vidi, kurā ik pa laikam rodas šādi svarīgi notikumi.

lielākā veiksmē būtu, ja skolēnam un skolotājam izdotos kopā atrast tādu vidi, kurā ik pa laikam rodas šādi svarīgi notikumi. Šādā vidē būtu iespējams abpusēji kontrolēt nākotnes notikumus, gatavoties tiem un VISU mācību procesu izmantot šā notikuma pārtapšanā par APZINĀTU un SAPRASTU (IZPRASTU) SAVAS personīgās dzīves daļu.

Lūk, viens piemērs no šādi ievirzītas pedagoģiskās darbības ar pusaudzi Armandu (vārds ir mainīts). Viņš pirms diviem gadiem ir atbraucis no Šveices un, atrodoties starp nelatviešiem, mācās latviešu valodu kā ceturto (!!!) svešvalodu. Mājās ar latviešu valodu ne tiešas, ne ar plašsaziņas līdzekļu palīdzību pastarpinātas saskares nav. Armands ir centīgs, taču viņam ir veselības problēmas, kas apgrūtina mācības. Šis un vēl citas problēmas rada pārrāvumus, aritmiju viņa mācību darbā, tāpēc zināšanas ir nenoturīgas, valodas lietojuma prasme izpaužas tikai mācību situācijās. Domājot par kompetencēm – tādas diez vai izdosies izveidot.

Varbūt mans viedoklis nesakrīt ar oficiāli uzturēto, taču liela daļa Latvijā pastāvīgi dzīvojošu mazākumtautību skolēnu, īpaši tie,

kam ģimenes valoda ir krievu valoda, dzīvo līdzīgā un tomēr principiāli atšķirīgā, apvērsta situācijā. Atšķirība ir tā, ka šo apvērsto situāciju ir radījuši viņi paši, viņu vecāki un tuvinieki. Šie skolēni ir izvēlējušies absurdu mācīšanās modeli. Par vislabāko citas valodas apguves metodi tiek uzskatīta došanās uz vietu, kur šī valoda tiek lietota. Savukārt daudzi no minētajiem bērniem latviešu valodu mācās pretēji: atrodas vietā, kur to lieto, bet dzīvo pasīvi, distancēti no tās. Rodas fenomenoloģiskās pieredzes bads, to nevar kompensēt ar formāliem mācību uzdevumiem, cieš bērnu emocionalitāte, neatīstās viņu apziņa un garīgā pasaule (par to vēlāk). Tāpēc atrast vienojošu dzīves telpu ar viņiem ir daudz grūtāk, nekā tas izrādījās ar Armandu.

Armanda personiskajai dzīves pieredzei vajadzīgā telpa un vide nemaz nebija jāmeklē, jo viņš jau tajā bija atradies visu laiku, tikai nebija to apzinājis, atklājis (lūk, pirmais svarīgais notikums, PAMATnotikums!). Pusaudzis dzīvoja vienā no Pierīgas novadiem un nebija informēts par to, ka katru nedēļu viņa novadā notiek dažādi jauniešiem rīkoti pasākumi, velobraucieni, talkas, konkursi, svētki. Informācija par tiem ir pieejama gan internetā, gan novada informatīvajā izdevumā, gan īpašās reklāmās un bukletos. Kā mēdz sacīt, vajag tikai rakt.

Un tas arī tika darīts. Kopā ar skolotāju tika apzināta vide. Armands pats izvēlējās notikumus, kuros viņš piedalīsies. Tika pārrunāti īpašie izvēles nosacījumi: intereses, talanti, prasmes. Pagaidām Armands dažādos sava novada pasākumos piedalās atsevišķās

konkrētās aktivitātēs, fotografē notiekošo ar savu mobilo tālruni. Pēc pirmajām reizēm Armanda mācīšanai tika izveidots īpašs latviešu valodas apguves algoritms: notikums – pārrunas ar fotogrāfu skatīšanās – pārrunas pieraksts (veic skolotājs) – pieraksta klausīšanās un lasīšana, tā komentāri – teksta norakstīšana – kļūdu labošana – teksta pārrakstīšana. Par algoritmu šo sistēmu var nosaukt tāpēc, ka tā atkārtojas, visu laiku atrodas dažādu NOTIKUMU fonā. Valodas jomas skolotājiem īpaši interesanti varētu būt tas, ka valodas apguves posmu secība ir apgriezta. Sākas ar runāšanu, nevis klausīšanos. Tāds ir šis algoritms.

Taču viss iepriekš sacītais ir tikai viena medaļas puse. Notikums ir īpaša katra cilvēka dzīves izpausme. Briesmīgi ir tad, ja šādu notikumu nav. Kāpēc tas ir briesmīgi? Tāpēc ka bez notikumiem nav iespējams veidot skolēna vērtības un tikumus, kuri – gribu to uzsvērt vēlreiz – ir ievietoti jaunā mācību satura ietvara PIRMAJĀ ailē. Skolēna dzīvē notikums ir izšķirīga situācija gan skolēnam, gan mācību priekšmeta skolotājam, gan klases audzinātājam. Kāpēc?

Vienu no savām ētikas lekcijām mūžīgais (bez ironijas!) filozofs Imanuels Kants (*Immanuel Kant*) iesāk ar pavisam īsu secinājumu: tikumīgums ir ideja. Bet kāds ir reālais tikumīgums? Tas nav ideāls, tas ir principu un instinktu apvienojums dažādās attiecībās, tādā kaut kas neideāls, tomēr uz ideālu tiecīgs. Taču principu un instinktu attiecības var mainīt. Skolotāja, vecāku, pieaugušo uzdevums un pienākums ir mainīt šo proporciju par labu principiem. Tas nav viegli, jo ir vajadzīga piepūle vingrinājumiem. Šādi vingrinājumi var būt notikumi katra cilvēka dzīvē. Varbūt sarežģītā domāšanas procesā latviešu vārdi „notikums” un „tikums” ir sasaitēti kādā dzīvesbūtiskā sakarā.

Ak Dievs, kurš gan no mums nezina, kā skolas dzīvē, klases dzi-

“Par vislabāko citas valodas apguves metodi tiek uzskatīta došanās uz vietu, kur šī valoda tiek lietota. Savukārt daudzi no minētajiem bērniem latviešu valodu mācās pretēji: atrodas vietā, kur to lieto, bet dzīvo pasīvi, distancēti no tās.

“Klausoties dažādo kompetenču pieejā balstīto kursu dalībnieku atstāstīto, šķiet, ka mēs, latvieši, atkal ieslīgstam romantiskā galējībā. Situācijā, kad izglītības reforma kļūst par to zvaigzni, par kuru Rainis ir sacījis: „Un zini: augstākā ideja, / Tā nepazīst cilvēka želuma.”

vē, savstarpējās attiecībās izpaužas skolēnu un arī mūsu pašu instinkti, pusinstinkti! Jebkurš gadījums, kad pēkšņi parādās principi (vērtības un tikumi), jau ir notikums. Tikai nevajag to uztipt citiem, neizlaupīsim cita dārgumu krātuvi.

I. Kants attīsta šo domu līdz loģiskam secinājumam, ka pārmērīgi centieni īstenot ideju ir pretēji lietu kārtībai un cilvēka dabai. Ir jāatzīst un jāsamierinās ar cilvēka nepilnību, ar to, ka viņā vienmēr būs gan instinktu trakulības, gan principu stingrība. SPĒJA AR PRINCIPIEM VADĪT INSTINKTUS IR GALVENĀ KOMPETENCE, KAS JĀMĀCA CILVĒKIEM. Turklāt ne tikai skolā un ne tikai skolotājam.

Klausoties dažādo kompetenču pieejā balstīto kursu dalībnieku atstāstīto, šķiet, ka mēs, latvieši, atkal ieslīgstam romantiskā galējībā. Situācijā, kad izglītības reforma kļūst par to zvaigzni, par kuru Rainis ir sacījis (dzejolis „Vienīgā zvaigzne” no krājuma „Tālas noskaņas zilā vakarā”): „Un zini: augstākā ideja, / Tā nepazīst cilvēka želuma.” Varbūt tāpēc kā pašsaprotama reakcija top Andreja Upīša sarkasmam līdzvērtīgi teksti.

Beidzoties šim mācību gadam, kad neskaidrības migla ap izglītības reformu tikai sabiezē, kā iedvesmas avotu pirms atgriešanās skolā gribas ieteikt skolotājiem palaicināt pārdomāt to, kāda notikumu bagātība mums visiem ir pieejama, cik daudz varam izdarīt, lai dzīves principi, kurus I. Kants uzskatīja par morāles likumiem, nostiprinātos skolēnu apziņā. Cik uzmanīgi jāatvairās tam, ko reformā daudzkārt esam nosaukuši par lielajām idejām.

Tā ir milzīga atbildība – piedalīties cita, vēl topoša cilvēka dzīves notikumos un balstīties uz tiem kopējā mācību darbā. ■

KURSI, SEMINĀRI

8. jūnijā

RIIMC Kaņiera ielā 15 plkst. 10.00–15.30 notiks kursi „Vecāku pedagoģiskā kompetence” visiem pedagoģiem.

18. jūnijā

Rīgas Teikas vidusskolā Aizkraukles ielā 14 plkst. 8.30–11.30 un 12.30–15.30 notiks RIIMC organizēto kursu „Lasītprasmes attīstīšana matemātikas uzdevumu risināšanā un matemātisko uzdevumu paraugi kompetenču pieejas ieviešanai stundās” 2. un 3. nodarbība matemātikas jomas pedagoģiem.

Merķeļa ielā 11 Rīgā notiks pašvaldību pedagoģiski medicīnisko komisiju vadītāju profesionālās kompetences pilnveides grupu darba seminārs.

19. un 20. jūnijā

Viļa Plūdoņa Kuldīgas ģimnāzijā Piltenes ielā 25 Kuldīgā notiks pedagogu profesionālās kompetences pilnveides mācības robotikas jomā (1.–6. klase).

SANĀKSME

12. jūnijā

VISC Strūgu ielā 4 Rīgā notiks pilsētu (novadu) tautas deju kolektīvu virsvadītāju sanāksme.

KONFERENCE

27. un 28. jūnijā

Kuldīgas Tūrisma un tehnoloģiju tehnikumā Liepājas ielā 31 Kuldīgā notiks programmas „Erasmus+” K2 projekta „ECVET Enterprise” noslēguma konference.

SACENSĪBAS

12.–14. jūnijā

Vaiņodes lidlaukā notiks Latvijas skolēnu raketu kosmiskā modelisma sacensības.

FESTIVĀLI

6.–17. jūnijā

Latvijas Nacionālajā operā un baletā Aspazijas bulvārī 3 Rīgā norisinās Rīgas operas festivāls. Pirmā nedēļa tiek veltīta latviešu mūsdienu operai, dāvājot unikālu iespēju koncentrēt laikposmā noskatīties četrus pēdējās sezonās tapušus jaundarbus: Zigmara Liepiņa „Turaidas Rozi”, Ērika Ešenvalda „Iemūrētos”, Artura Maskata „Valentīnu” un Andra Dzeniša „Dauku”. Festivāla otrajā nedēļā notiks visu sezonas jauniešu studējumu izrādes, bet festivāls un arī visa 2017./2018. gada sezona izskanēs ar greznu galā koncertu.

16. jūnijā

Valmiermūižā notiks etnografiskais „SVIESTS”. Būs gan gadskārtu svinības, gan mājražotāju tirdziņš „Gardu muti”, tradicionālo amatu prasmju meistarnīcas, gan tautas muzi-

kantu koncerts, uguns rituāls un vakara koncerts mūsdienīgās etnoskaņās. Festivāls atspoguļo tradicionālo kultūru un dažādas tās izpausmes – mūziku, amatniecību, arī kulināriju – visu, kas balstās savā tiesībā, vietējā vidē un tradīcijā; īpaši akcentē mūziķus, kuriem tieši seno elementu iekļaušana mūsdienu mākslinieciskajās izpausmēs ir izdevusies sevišķi veiksmīgi. Apmeklētājiem tiks piedāvātas dažādas amatnieku un kulinārās darbnīcas, kā arī tautas muzikantu koncerts, kurā uzstāsies folkloras kopas „Lāns” un „Ore”. Sev saistošas nodarbes meistarnīcās atradīs kā mazi, tā lieli. To vidū būs iespēja izzināt sviesta kulšanu, siera siešanu, seno alus darīšanu, karašu cepšanu māla krāsnī, zemes krāsns veidošanu un zivs gatavošanu. Jaunas iemaņas varēs iegūt senā alus darbnīcā, rotu un senās keramikas, kā arī koka amatniecības un ādas apstrādes meistarnīcā. Darbosies arī muzikālā meistarnīca, un varēs izzināt baltu ciltis.

16.–21. jūnijā

Folkloras festivāla „Baltica 2018” tēma būs „Jāņi. Ziedēšana”. Festivāls noslēgsies ar vasaras saulgriežu svinēšanu visos Latvijas novados un Rīgā. „Baltica” ir Baltijas tautām nozīmīgs notikums, kas demonstrē tradicionālās kultūras vērtības – dziesmas, instrumentālo mūziku, stāstījumus, rotaļas, dejas, kā arī tautas lietišķo mākslu, amatniecību un citas tautas kultūras izpausmes formas. Festivālā piedalās etnogrāfiskie ansambļi, folkloras kopas, tautas mūzikas grupas, stāstnieki un citi individuālie izpildītāji. Latvijā pirmais festivāls „Baltica” notika 1988. gadā, ievadot nacionālās neatkarības kustību. Sīkāka informācija par festivālu: festivalbaltica.com.

KONGRESS

18.–20. jūnijā

Latvijas Nacionālajā bibliotēkā Mūkusalas ielā 3 Rīgā par godu Latvijas valsts simtgadībai notiks IV pasaules latviešu zinātnieku kongress.

Pirmās dienas tēma – drošība un drošums, par ko kongresa runātāji un dalībnieki diskutēs vairākās paneldiskusijās un sesijās, skatot no vairākiem aspektiem – ģeopolitiskā drošība, hibrīdkara apdraudējumi, informācijas un kibertelpas drošība, energoneatkarība, globālā sasīlšana un klimata pārmaiņas, cilvēkdrošība, pārtikas drošība un veselība.

Otrajā dienā notiks darbs sešās zinātnes nozares sekcijās, kurās dalībnieki diskutēs par Latvijai būtiskiem jautājumiem un attīstību dabaszinātnēs, inženierzinātnēs un tehnoloģijās, medicīnas un veselības zinātnēs, zemkopībā, sociālajās un humanitārajās zinātnēs. Kongresam paralēli norisināsies II Latvijas vēsturnieku kongress un III pasaules latviešu juristu kongress.

Trešās dienas tēma – Latvijas nākotne. Dalībnieki forumā „Latvijas formula 2050” diskutēs par Latvijas attīstības scenārijiem, piedāvās risinājumus un noslēgumā pieņems kongresa rezolūciju.

Notiks arī interaktīvi pasākumi, izstādes, žurnāla „Innovation” speciālizlaiduma prezentācija, atvērtās lekcijas, konkursi doktorantiem un pēcdoktorantiem, zinātnisko institūciju, augstskolu un inovatīvu uzņēmumu apmeklējumi, kuros kongresa dalībnieki un visi interesenti varēs iepazīt Latvijas zinātņi un tās iespējas.

CITI NOTIKUMI

18. jūnijā

Latvijas Nacionālās operas un baleta Jaunajā zālē Aspazijas bulvārī 3 Rīgā notiks laikmetīgās dejas izrāde „Gadalaiki”. Klaviermūzikas cienītāji varēs baudīt vairākkārtējā Lielās mūzikas balvas laureāta pianista Reiņa Zariņa klavier spēli, savukārt modernās dejas cienītājus priecēs horeogrāfs un bijušais Latvijas Nacionālās operas un baleta solists Kirils Burlovs. Četri gadalaiki mūzikā un dejā ataino cilvēka dzīvi no jaunības līdz briedumam un sasauca ar tēlainām dabas ainām. Izrāde balstīta uz Pētera Vaska klavierdarbu ciklu „Gadalaiki”.

18.–30. jūnijā

Rīgas centrālās bibliotēkas Daugavas filiālbibliotēkas Aviācijas ielā 15 2. stāva izstāžu zālē notiks bērnu zīmējumu izstāde „Es mīlu savu valsti”, kurā ar saviem darbiem piedalās jaunie mākslinieki no Latvijas, Lietuvas, Igaunijas, Somijas un Ukrainas. Četras Baltijas valstis, kuras šogad svin savu simtgadi, un Ukraina, kuras situācija šobrīd nav stabila, rāda jaunās paaudzes skatījumu nacionālās identitātes un valsts ideālu kontekstā. Darbu atlasī, noformēšanu un izstādes iekārtošanu veic mākslinieks Vilnis Heinrihsons. Bērnu zīmējumos ir attēlotas viņu asociācijas vārdiem „Es mīlu savu valsti” – zīmējumos ir redzama daba un cilvēki, dzimtās mājas un ģimene, ko bērni iekrāsojuši tādās krāsās, kādās viņi redz pasauli, tādējādi atklājot arī savas mentalitātes atšķirības krāsu izvēles ziņā. Izstādes atklāšanas koncertā piedalīsies Rīgas Igaunņu pamatskolas, Rīgas Lietuviešu vidusskolas, Rīgas Ukrainu vidusskolas, Ziemeļvalstu ģimnāzijas un Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skolas audzēkņi.

22.–24. jūnijā

Tartu Igaunijā notiks XVIII Baltijas valstu studentu dziesmu un deju svētki „Gaudamus”.

27. jūnijā – 1. jūlijā

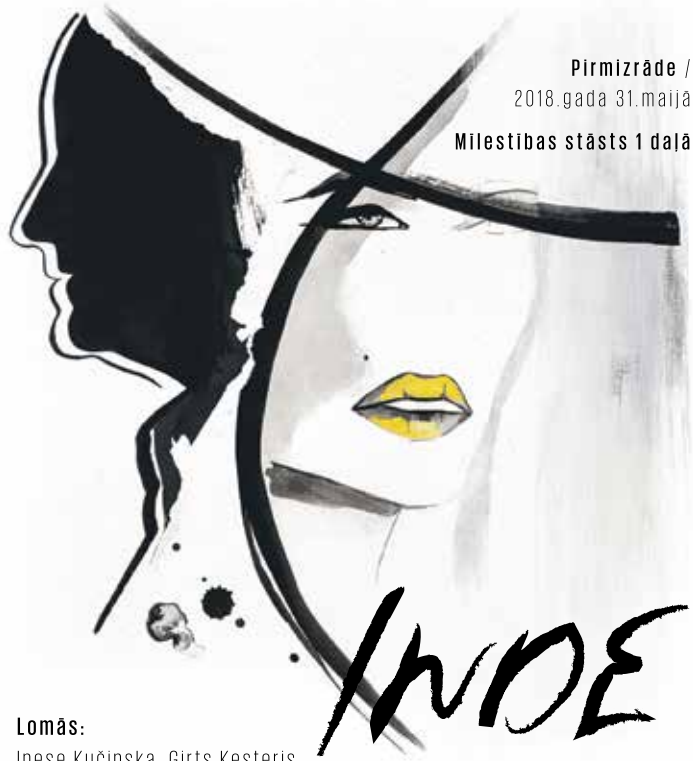
Tartu Igaunijā notiks 4. Baltijas vasaras akadēmija „Droša un iekļaujoša skola visiem”. ■

DAILES TEĀTRIS

LOTE FĒKEMANSA

Pirmizrāde /
2018. gada 31. maija

Mīlestības stāsts 1 daļā

Lomās:

Inese Kučinska, Ģirts Kesteris

Režisore - Rēzija Kalniņa

Kostīmu māksliniece - Ramona Lazda

Kustību konsultante - Linda Kalniņa

Gaismu un video mākslinieks - Rihards Sokolovs

Informācija pa tālr. 67294444 Kases darba laiks: 10.00–19.00; S., Sv. 11.00–18.00
www.dailesteatris.lv

DAILES TEĀTRIS

PIRMIZRĀDE - 2018. GADA 20. MAIJĀ

ALEKSEJS ŠČERBAKS

BALTA VĀRNA
MELNĀ KRĀSĀ

ŠODIENAS DRĀMA 2 DAĻĀS

REŽISORS - INTARS REŠETINS

Lomās: Ērika Eglija, Pēteris Liepiņš, Ilze Vazdika, Sarmīte Rubule, Lauris Subatnieks, Dainis Grūbe, Mārtiņš Počs, Akvelīna Līvmane, Lidijs Pupure, Āris Rozentāls, Elīza Marija Rešetina, Rebeka Rēķe

Režisors - Intars Rešetins

Scenogrāfs - Kristaps Skulte

Kostīmu māksliniece - Agnese Kaupere

Mūzikas autors - Mārcis Judzis

Video māksliniece - Laura Rožkalne-Ozola

Gaismu māksliniece - Māra Vaļikova

Latvija 100
ES ESU LATVIJA

Informācija pa tālr. 67294444 Kases darba laiks: 10.00–19.00; S., Sv. 11.00–18.00
www.dailesteatris.lv

14 iedvesmojoši stāsti izciliem sasniegumiem

IK DAIGA KĻANSKA

Grāmata ir viena no dāvanām, ko joprojām pasniedzam skolu absolventiem. Laikā, kad skolēniem ir zema motivācija mācīties, strādāt un gūt panākumus dzīvē, iespējams, viņus var iedvesmot citu pozitīvās pieredzes stāsti. **Kārlis Ozols** un **Laura Vanaga-Mickeviča** grāmatā „Kā gūt panākumus Latvijā” ir apkopojuši 14 uzņēmēju stāstus par viņu ceļu uz profesionālo panākumu virsotnēm. „Jā, šie stāsti ir ļoti atšķirīgi, tomēr visos atradīsit vērtīgu pieredzi, no kuras mācīties, un viedokli, kurā vērts ieklausīties,” grāmatas ievadā saka autors K. Ozols.

„Kā gūt panākumus Latvijā” ir rokasgrāmata visiem, kuri vēlas sasniegt vairāk un ir gatavi

aktīvi rīkoties, lai savus sapņus piepildītu. Grāmatā ir apkopoti 14 iedvesmojoši stāsti, kuros panākumiem bagāti Latvijas profesionāļi dalās ar saviem vērtīgākajiem padomiem un pieredzi, kas gūta ceļā uz sasniegumu virsotnēm. Viņi visi reiz sāka gandrīz no nekā – bez darba pieredzes, dažs arī bez izglītības, bez nepieciešamajām prasmēm, taču šodien viņiem ir galvu reibinoša karjera, veiksmīgi uzņēmumi un plašs kontaktu loks. Kā šiem cilvēkiem tas izdodas, un ko mēs no viņiem varam mācīties? Uz šiem un citiem jautājumiem grāmatā atbildes sniedz 14 panākumiem bagāti mūsdienu Latvijas profesionāļi, kuru domāšanas veids un

paveiktais kalpo par iedvesmu un paraugu citiem.

Piemēram, portāla *draugiem.lv* idejas autors Lauris Liberts stāsta, ka patlaban uzņēmumu grupā „Draugiem Group” darbojas 11 uzņēmumu, no kuriem lielākais un visstraujāk augošais ir „Printful”, kam lielākā daļa klientu atrodas ASV. Uzņēmums pašlaik veic revolūciju drukas pakalpojumu nozarē, palīdzot cilvēkiem visā pasaulē īstenot savu sapni kļūt par uzņēmējiem. „Printful” ASV nodarbina 25, Latvijā – 100 darbiniekus. „Atzīstos, ka „Printful” izaugsmes ātrums ir pārsniedzis manas pārdošākās cerības. Man ir „Excel” tabula, kurā pirms četriem ga-

diem ierakstīju „Printful” izaugsmes mērķus, un tur paredzētais apgrozījums pirmajā gadā bija divi miljoni, pēc tam – četri, tad – astoņi. Man šķita, ka četrus gadus laikā mēs varētu sasniegt desmit miljonu apgrozījumu. Tagad ir piecreiz vairāk,” saka L. Liberts.

Daudzi no uzņēmējiem atzīst, ka panākumu pamatā ir mērķtiecīgs, neatlaidīgs, aizrautīgs darbs, enerģiski domubiedri un prasme sadarboties. Jā, ir interesanti, ka gados jauni cilvēki atzīst – visiem ir jāiegūst vispārīgās izglītības bāze, jo ļoti bieži cilvēki jaunībā nezina, ko viņi dzīvē grib darīt, vai arī domas un intereses mēdz mainīties, tādēļ ir labi, ka ir stipri pamati visās zinātnu jomās. ■

„Kamēr mūsu planētu apdzīvos domāt spējīgais sirds cilvēks”

IK ILZE BRINKMANE

Patlaban notiek daudz sarunu un diskusiju par izglītības reformu. Plašsaziņas līdzekļos nākas dzirdēt un lasīt atziņas, ka viss nenotiek tā, kā iecerēts, tāpēc ka nevedas sarunas vai arī iesaistītie neprot sarunāties. Projekta „Skola 2030” un Izglītības un zinātnes ministrijas pārstāvji, iespējams, nav lasījuši barona **Ernsta fon Minhauzena** (*Ernst von Münchhausen*) grāmatu „Kad runājam patiesību, mēdzam pāerteikties” (apgāds „Zvaigzne ABC”), jo visbiežāk viņi prot runāt nepārsakoties.

E. fon Minhauzens ir leģendārā barona, kura dzīve saistīta arī ar Latviju, pēctecis. Grāmatas autors pabeidzis jurisprudences studijas un daudzus gadus palīdz pretendentiem sagatavoties uzņemšanas eksāmeniem, lai strādātu Vācijas ārlietu dienestā.

Ievadā autors atgādina parunu „Diplomātija ir prasme ar cūku laipni, bet mērķtiecīgi vest sarunas par sulīga svētdienas cepša nepieciešamību” un turpina: „Šo sarunu rezultāts ir skaidrs: beigās cūka ir nokauta un galdā tiek celts cepetis. Cūkas vienkārši nav labas un prasmīgas sarunu vedējas [...] Es kā nometnieks dažu labu vakaru sēžu līdzās diplomātiem nomadiem un klausos visneticamākos stāstus par tālām zemēm. Vai tas viss nūdien ir tiesa? Jau gadiem ilgi vācu visdīvainākos, skaistākos, absurdašos un aizraujošākos stāstus par šo noslēpumiem apvīto pasauli. Daži stāsti ir tik absurdi, ka varētu padomāt: gribu jums te klāstīt minihauziādes. Nu ko man piebilst? Ar to jau pirms krietna laika nodarbojās mans radnieks. Viss, ko izlasīsit turpmākajās

lappusēs, ir patiesība.” Ceru, ka ar ievadu jau izdevās ieinteresēt grāmatu izlasīt arī pašiem – pēc saspringtā mācību gada patīkams humors noderēs. Vēl tikai daži izvilcumi, lai jūs jau mēģinātu iestāties grāmatas radītajā gaisotnē. „Cieņa” ir nozīmīgs vārds. Turklāt ikdienā ar to sastopamies biežāk, nekā paši apzināties. Taču ko patiesībā domājam, kad runājam par cieņu? Kas tas ir – cieņa? *Duden* vārdnīcā var izlasīt, ka „cieņa ir cilvēkam vai amatam piemītoša vērtība, kas prasa uzmanību”. Bet no kurienes rodas vērtība un uzmanība? Atbildēt īstenībā nav nemaz tik grūti.

Cieņa piemīt tam, kurš, atzādamies līdz ausīm mēšlos, vēl joprojām izturas tā, it kā dārza svētkos Bakingemas pilī skalinātu savu konjaka glāzi [...] Cieņas pilnam cilvēkam vairāk pieder pie ticīgs ārējais tēls un pārējo cilvēku īpašais novērtējums, turklāt viņš pat ļaunākajā ķezā turpina būt uzmanīgs vērotājs un ne ar ko nav izsitams no sliedēm [...] Tas ir viens no mūsu dzīves skaistākajiem paradoksiem, ka cilvēki

dažkārt izstāro dabisko cieņu tieši tad, kad sevi īpaši nepārvērtē.”

Nesen, vērojot Latvijas Saeimas Izglītības, kultūras un zinātnes komisijas sēdi tālrādī, atmiņā atausa šīs grāmatas rindas: „Diplomātam ir ļoti svarīgi jebkurā dzīves situācijā spēt saglabāt savaldību. Ja kāds diplomāts starptautiskajās diplomātu aprindās ļautu brīvu vaļu savam personīgajam naidīgumam vai emocijām, tad varētu nonākt ne tikai līdz nopietnām starptautiskām nesaskaņām, bet pat līdz karam. Iedomājieties, ja visi politiķi vai diplomāti izturētos tā kā Hruščovs Apvienoto Nāciju Ģenerālajā asamblejā 1960. gadā, kad viņš savu nikno runu pavadīja ar kurpes sišanu pa galdu. Ko tādu vienreiz redzēt varbūt ir uzjautrinoti, taču regulāri uz to skatīties negribas. Tikpat nepatīkami ir nolūkoties uz to, kā Itālijas parlamentā kārtējo reizi kaujas daži parlamentārieši. Tas ir necienīgi.

Tāpēc diplomāti pedantiski pievērš uzmanību tam, lai paši un arī viņu sarunas biedri nekad nezaudētu savu seju – pašcieņu. To precīzi izsaka šis sakāmvārds: „Diplomātija ir māksla kādam tik jaukā un šarmantā veidā pateikt, lai viņš iet ellē, ka uzrunātais pat priecājas par ceļojumu.” Citiem vārdiem sakot, pat sliktas ziņas tiek pasniegtas tā, ka pretējā puse nezaudē savu pašcieņu.”

Pavisam citāda rakstura grāmata ir jau pirms krietna laika izdots **Zentas Mauriņas** daiļdarbs „Septiņi viesi. Vienas nedēļas stāsts”, kuru atkal pārlasu. Arī rakstniece runā par to pašu – prasmi sarunāties un klausīties:

„Nekādā partijā neesmu saistījusies, tādēļ visu partiju ļaudis bijuši ap mani, neesmu bijusi sastingusi nevienā dogmā vai doktrīnā, tādēļ dažādu konfesiju un

pārlicību meklētāji brīvi nākuši un brīvi runājuši. Esmu vērojuši dzīvi no sava personīgā viedokļa, tādēļ arī citu viedoklis man bijis saprotams. Nav citas objektivitātes mērauklas kā cilvēks ar savu īpašo jušanu un domāšanu, un mūsu pārpratumu un sarūgtinājumu sakne barojas aizspriedumā, vēlmē citā skatīt sevi, nepieļaut viņam apliecināt sevi savas dvēseles vienreizējās un neatkārtojamās rosmēs, locīt viņa augšanu un attīstību pēc mūsu prāta. Par vienu un to pašu parādību, par vienu un to pašu cilvēku var būt dažādi ieskatī un spriedumi.

“ Esmu vērojuši dzīvi no sava personīgā viedokļa, tādēļ arī citu viedoklis man bijis saprotams. Nav citas objektivitātes mērauklas kā cilvēks ar savu īpašo jušanu un domāšanu, un mūsu pārpratumu un sarūgtinājumu sakne barojas aizspriedumā, vēlmē citā skatīt sevi, nepieļaut viņam apliecināt sevi savas dvēseles vienreizējās un neatkārtojamās rosmēs, locīt viņa augšanu un attīstību pēc mūsu prāta.

Viens un tas pats notikums izraisa visdažādākos pārdzīvojumus. Man vienmēr bijuši sveši visi tā saucamie „objektivitātes retori”, kas nav spējuši tvert gludā čaulā paslēpto cilvēciskā kosma varavīksnaino krāšņumu un vārdos nepasakāmo traģiku.”

Jādomā, ka arī jaunajā mācību saturā latviešu literatūras stundās runās par rakstnieci Z. Mauriņu, jo šis pirms 60 gadiem Upsalā rakstītās rindas nenoliedzami ir aktuālas arī mūsdienu lasītājam.

„Esmu bieži maldijusies savā dzīvē un darbā, bet ceļa rādītājs bijuši iekšējā balss: uzvarēt var tikai ar to, kas tu esi savā būtībā, vienalga, vai tās ir sāpes vai prieks, izmisums vai gaviles, slimība vai veselība, neticība vai ticība. Diplomātijā, politikā, sabiedriskā dzīvē, tirdzniecībā, publicistikā var savu mērķi varbūt panākt ar izlikšanos, pozu, veiklību, reklāmu, propagandu, viltību, atjautību un glaimiem, bet rakstniecībā var uzvarēt vienīgi ar īstību, ar sirds kodolu vai arī nemaz. Jo lielāks rakstnieks, jo lielāku istumu tas izstāro, jo dziļāk milēs patiesību un nemitīgāk par to cīnīsies. Visu patiesību izteikt grūti, vienīgi Dievs to spējis kosma grāmatā, ko nebeidz minēt un burtot cilvēka gars kā tālā pagātnē, tā mūsu tagadnē, un tā tas būs, kamēr mūsu planētu apdzīvos domāt spējīgais sirds cilvēks.” ■